

Σχολικός

Πύργος

«Πύργος εἶην δηρόν ποτέ»

Χίος 25 Μαρτίου 2021

<https://blogs.sch.gr/dimnen/>

«Η Πατρίς Μας
Προσκαλεί»
Ο Αγώνας αρχίζει

[Συνέχεια Σελ.4](#)

Ο Αιώνας των
Επαναστάσεων

Ποια η σχέση τους με
την Ελληνική
Επανάσταση του '21;

[Συνέχεια Σελ.5](#)

Η Ελληνική
Επανάσταση στον
Παγκόσμιο Χάρτη

[Συνέχεια Σελ.7](#)

Αγγίζοντας τα Ίχνη μιας Επανάστασης

1821-2021

Σαν σήμερα πριν 200 χρόνια σήμαναν οι καμπάνες της
Επανάστασης. Φορτωμένοι Ελπίδα -Πίστη-Όραμα ξεκινήσαμε...
Για μια Ελλάδα Ελεύθερη -Ανεξάρτητη-Αυτόνομη στον
Παγκόσμιο Χάρτη

Το Δημοτικό Σχολείο Νενήτων Χίου «στέκεται» στο κατώφλι
της Ιστορίας αφουγκράζεται, ερευνά, ανακαλύπτει, κατανοεί,
συγκινείται...

Τιμά τη μεγάλη γιορτή τους Έθνους

[Συνέχεια Σελ.3](#)

Η Χίος της Επανάστασης

Η Μεγάλη Σφαγή του Μάρτιου του 1822

Η σφαγή 42.000 κατοίκων η αιχμαλωσία άλλων 50.000 η καταστροφή, η λεηλασία ο σπαραγμός... Τί οδήγησε στο να γραφτεί μία από τις μελανότερες σελίδες στην Ιστορία της Επανάστασης; Η Χίος θυμάται, ξαναζει την Ιστορία της, στον Κάβο Μελανιός, σε βιβλία, σε έργα Τέχνης.

[Συνέχεια Σελ.9](#)

Ευγένιος Ντελακρουά: Ο Γάλλος ζωγράφος του 19ου αιώνα που εμπνεύστηκε από τα τραγικά γεγονότα της Χίου δημιουργώντας ένα από τα διαχρονικότερα έργα Τέχνης.

[Συνέχεια Σελ.13](#)

Βγερού γλυκά φανού

Η νουβέλα του **Γιώργου Χατζόπουλου** που ζωντανεύει μνήμες, ξυπνάει τη φαντασία των παιδιών και τη παρασύρει σ'ένα ταξίδι στο χρόνο...

[Συνέχεια Σελ. 14](#)

«Δεν ξέρω αν είναι Ρωμιά, Τουρκάλα ή Φράγκισσα όμως είναι κείνη που άκουσε το σμιξίμο των σπαθιών με τη σάρκα(...)

Ο συγγραφέας **Γιώργος Χατζόπουλος** μιλάει στον «Σχολικό Πύργο» για την Βγερού, την Επανάσταση του '21 και την Ελλάδα του 2021.

[Συνέχεια Σελ. 17](#)

«Είπαν για το βιβλίο...»
[Συνέχεια Σελ. 14-17](#)

Κάτι σαν επίλογος...

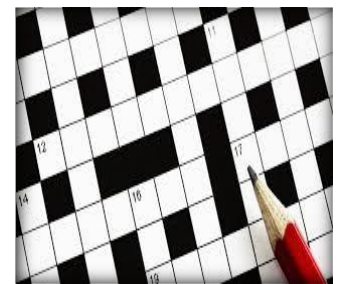
[Συνέχεια Σελ.24](#)

Τα Ιδανικά και οι Αξίες της Επανάστασης μέσα από τα μάτια των παιδιών.

Απόψεις και ζωγραφιές

[Συνέχεια Σελ.21](#)

...Γιατί η Ιστορία είναι ένα Μεγάλο Παιχνίδι!

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Η ΑΚΡΟΣΤΟΙΧΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΩΡΑ ΓΙΑ ΚΟΥΖΙ!

ΤΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ ΤΟΥ 1821

[Συνέχεια Σελ. 23](#)

Καλή Ανάγνωση!

Αγγίζοντας τα Ίχνη μιας Επανάστασης

Το Δημοτικό Σχολείο Νενήτων Χίου «στέκεται» στο κατώφλι της Ιστορίας αφουγκράζεται, ερευνά, ανακαλύπτει, κατανοεί, συγκινείται, τιμά...

Η σχολική εφημερίδα «Σχολικός Πύργος» εκδόθηκε με την πρωτοβουλία της εκπαιδευτικού Κατερίνας Σβύνου, η οποία συντόνισε και καθοδήγησε μια ομάδα 9 μαθητών της ΣΤ' τάξης, στα πλαίσια των σχολικών δραστηριοτήτων.

Η αφορμή δόθηκε μετά τη συζήτηση που έγινε για τη συμμετοχή του σχολείου μας στον διαγωνισμό

«Στα ίχνη μιας Επανάστασης» που προκήρυξε ο οργανισμός «Ορίζοντες» για τον εορτασμό των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση του 1821.

Για την υλοποίηση αυτής της δράσης δημιουργήθηκε ένα περιβάλλον που επέτρεψε στους συμμετέχοντες μαθητές να έρθουν αντιμέτωποι με διαφορετικούς τρόπους βίωσης και ερμηνείας της ιστορίας του τόπου τους και να ανακαλύψουν οι ίδιοι τη γνώση. Με τη χρήση ποικίλων εργαλείων ήρθαν σε επαφή με ιστορικές πηγές, έργα τέχνης και λογοτεχνίας, ανέπτυξαν την κριτική τους σκέψη και δεξιότητες συναισθηματικής νοημοσύνης. Παράλληλα, αναπτύχθηκε ένα μαθησιακό περιβάλλον όπου καλλιεργήθηκε ο πολύμορφος εγγραμματισμός, καθώς το έργο στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών.

Επιπλέον, η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης (ιστορία, γλώσσα, εικαστικά, πληροφορική) έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να αποκτήσουν μια ολιστική αντίληψη της γνώσης και να διαμορφώσουν τη δική τους άποψη για τον κόσμο που πρέπει να γνωρίσουν, να αγαπήσουν και να ζήσουν.

Η δράση αυτή ολοκληρώθηκε με επιτυχία χάρη στον καίριο ρόλο της εκπαιδευτικού **Πληροφορικής** του σχολείου μας **Κατερίνας Σβύνου**, η οποία καθοδήγησε αριστοτεχνικά την ομάδα εργασίας στο παρόν αποτέλεσμα. Ευχαριστούμε την εκπαιδευτικό **Εικαστικών** **Αγγελική Μάκρη** για την καθοδήγηση των παιδιών στην εικονογράφηση (κόμικς) του ποιήματος το «Ελληνόπουλο» και φυσικά όλα τα παιδιά που εργάστηκαν για το έργο αυτό για το οποίο η σχολική μας μονάδα «Δημοτικό Σχολείο Νενήτων» είμαστε όλοι περήφανοι.

Η Διευθύντρια του Δημοτικού Σχολείου Νενήτων

Δέσποινα Κυριακώδη

Δημοτικό Σχολείο Νενήτων Χίου

Συντακτική Ομάδα
«Σχολικός Πύργος»
 Αλσαλέχ Αμίνα
 Αργυράκης Στυλιανός
 Γλύκα Μαρία
 Καφεντζή Φωτεινή
 Λυμπέρη Φιλίππα
 Μάλλιος Ισίδωρος
 Στακιάς Μιχαήλ
 Χολέβας Σωτήριος
 Χρύση Αγγελική

Ο Αγώνας Ξεκινά

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Αμίνα Αλσαλέχ-Ισίδωρος Μάλλιος- Σωτήρης Χολέβας

Διακόσια χρόνια συμπληρώνονται από την Επανάσταση των υπόδουλων Ελλήνων το 1821 κατά των Τούρκων.

Πρόκειται για μια επανάσταση τεράστιας σημασίας που έσπασε τα δεσμά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, άνοιξε τον δρόμο για την απελευθέρωση του ελληνικού έθνους και αποτέλεσε την αφετηρία της δημιουργίας του έθνους-κράτους αφού οι Έλληνες περίπου το 1830 απέκτησαν για πρώτη φορά στην ιστορία τους ένα εθνικό κράτος, με το όνομα Ελλάδα με συγκεκριμένα σύνορα, διεθνώς αναγνωρισμένα, με συγκεκριμένο όνομα, συγκεκριμένη σημαία και εθνικό ύμνο, και προπάντων ανεξάρτητο.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του ΑΠΘ **Ιάκωβο Δ. Μιχαηλίδη** η Επανάσταση του 1821 «είναι ένα σπουδαίο γεγονός, όχι μόνο με ελληνικούς αλλά και με ευρωπαϊκούς όρους. Είναι μία από τις τέσσερις μεγάλες επαναστάσεις σε όλο τον κόσμο, που εγκαινιάζουν την εποχή της νεωτερικότητας. Δημιούργησε το πρώτο ανεξάρτητο εθνικό κράτος στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και αναδιαμόρφωσε τις γεωπολιτικές ισορροπίες στην Ανατολική Μεσόγειο».

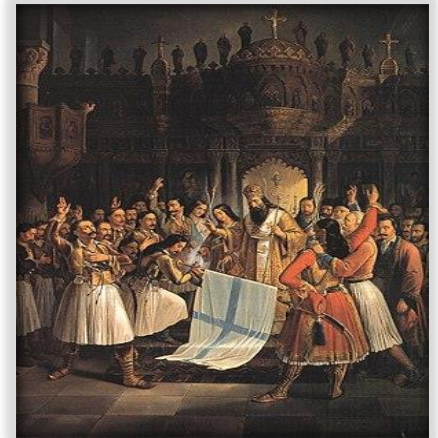
Η αφύπνιση της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων εντοπίζεται κατά την υστεροβυζαντινή περίοδο, περί τον 13ο έως 15ο αιώνα όμως το εθνικό κίνημα που οδήγησε στην Επανάσταση αναπτύχθηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αιώνα και τις πρώτες του 19ου.

Την περίοδο αυτή η διάδοση της παιδείας συνοδεύτηκε με τη διάδοση της ιδέας της ύπαρξης ενός ελληνικού έθνους, που συνδεόταν με την αρχαία Ελλάδα και δικαιούταν χωριστή πολιτική ύπαρξη. Παρατηρείται μία ζωηρή κινητικότητα των Ελλήνων προς την Ευρώπη που μεταφέρει στον Ελλαδικό κόσμο και νέες ιδέες, τις ιδέες του **Διαφωτισμού**. Ο Διαφωτισμός είναι ένα πνευματικό κίνημα που αναπτύχθηκε κυρίως κατά τον 18ο αιώνα, έδωσε έμφαση στη λογική του ανθρώπου και την πίστη στην πρόοδο. Στη διάρκειά του αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα οι φυσικές επιστήμες αφού ουσιαστικά ήταν επακόλουθο της Επιστημονικής επανάστασης του 17ου αιώνα. Η φιλοσοφία του έκανε λόγο για τα ατομικά δικαιώματα, για ελευθερία και ισότητα, έννοιες που ως τότε ήταν άγνωστες κάτω από τον ζυγό του απολυταρχικού καθεστώτος.

«Ο **Νεοελληνικός Διαφωτισμός** ως ιδεολογικό κίνημα αναπτύχθηκε στο β΄ μισό του 18ου αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 19ου. Είναι μία επανάσταση στη σκέψη. Επιχειρείται η δημιουργία συλλογικής συνείδησης και η σύνδεση των ελλήνων με τους αρχαίους προγόνους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα εκπροσώπου του Νεοελληνικού Διαφωτισμού που συνέδεσε τις θεωρίες του Διαφωτισμού με τη δημιουργία κράτους είναι ο **Ρήγας Βελεστινλής**. Επηρεασμένος από τη **Γαλλική Επανάσταση** εγκαθίσταται το 1796 στη Βιέννη δημιουργώντας ένα πλούσιο συγγραφικό έργο. Στόχος του ήταν η ένταξη της παιδείας στο πολιτικό πρόγραμμα της απελευθέρωσης.

Ένας άλλος εκπρόσωπος που αξίζει να αναφερθεί επειδή συνέβαλε στο ξεκαθάρισμα των ριζοσπαστικών προθέσεων και στήριξε τη δημιουργία εθνικού κράτους, είναι ο **Αδαμάντιος Κοραής**.

Θεόδωρος Βρυζάκης «Ο Όρκος στην Αγία Λαύρα» 1851

Παναγής Ζωγράφος «Η πολιορκία των Αθηνών από τον Κιουταχή»
Με βάση τη διήγηση του Μακρυγιάννη

Το έργο του ήταν πολιτικό και βασίστηκε στη δημιουργία εθνικής συνείδησης. Πίστευε ότι η δημιουργία νέου κράτους ήταν υπόθεση παιδείας και ταυτόχρονα πολιτική πράξη.»

(Μαργαρίτης Γ. κ.ά. Ελληνική Ιστορία, 1999)

Σε συνδυασμό με τις διάφορες διεθνείς συγκυρίες, την οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση του λαού υπό τον Οθωμανικό ζυγό θα δημιουργηθεί ένα κλίμα εθνικής συνείδησης που θα γεννήσει την απαίτηση για ένα ελεύθερο Ελληνικό κράτος.

18^{ος} Αιώνας-Ο αιώνας των Επανάστασεων. Ο Ρόλος τους στην Ελληνική Επανάσταση

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Στέλιος Αργυράκης- Μιχάλης Στακιάς

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 είχε ξεκάθαρο εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα. Το ελληνικό εθνικό κίνημα αποσκοπούσε στην απελευθέρωση, την ανεξαρτησία και την αυτοδιάθεση του έθνους. «Όπως όμως και κάθε επαναστατικό γεγονός, έτσι και η εθνεγερσία στέγασε στο πλαίσιο της αιτήματα, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά.» (Γιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης).

Τα χαρακτηριστικά αυτά διαμορφώθηκαν και εμφανίστηκαν υπό την επίδραση των εθνικών κινήματων της ίδιας εποχής που αναπτύχθηκαν στις ιταλικές και τις γερμανικές χώρες -οι οποίες αποτέλεσαν την Ιταλία και τη Γερμανία αντίστοιχα καθώς η Αμερικανική και η Γαλλική Επανάσταση, οι κατακτήσεις του Ναπολέοντα και οι διακηρύξεις του που εκπορεύτηκαν, βοήθησαν στη διαμόρφωση πολιτικών εθνικών αιτημάτων.

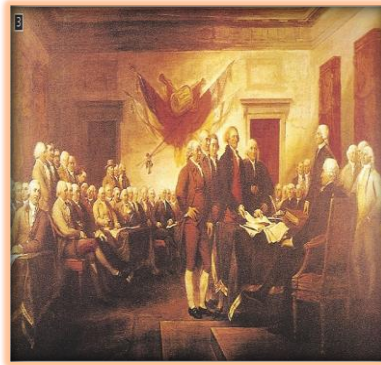
Κατά την **Αμερικανική Επανάσταση**, οι άποικοι του Νέου Κόσμου εξεγέρθηκαν εναντίον των Βρετανών διεκδικώντας την ανεξαρτησία τους και σχημάτισαν τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ). Οι φιλελεύθερες ιδέες και τα αιτήματα των επαναστατών που είχαν βάση στις πολιτικές ιδέες του Διαφωτισμού εκφράστηκαν στη Διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας (Τόμας Τζέφερσον –Βενιαμίν Φραγκλίνος 1776) επηρεάζοντας διάφορα επαναστατικά κινήματα σε όλο τον κόσμο.

Η **Γαλλική Επανάσταση** ήταν περίοδος μεγάλων κοινωνικών και πολιτικών αναταραχών στη Γαλλία, που διήρκεσε από το 1789 έως το 1799. Ξέσπασε σε μια εποχή που η μεγάλη οικονομική κρίση και η κοινωνική ανισότητα ταλαιπωρούσαν τη γαλλική κοινωνία. Ανέτρεψε τη μοναρχία, καθιέρωσε μια μορφή δημοκρατίας, πέρασε από περιόδους βίαιων πολιτικών ταραχών δίνοντας την εξουσία στον Ναπολέοντα οποίος προχώρησε σε πολλές μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της Γαλλίας ενώ συνέχισε μια σειρά από πολέμους εναντίον των εχθρών της. Πολλές από τις αρχές της επανάστασης μεταδόθηκαν προς τη Δυτική Ευρώπη και πέρα από αυτή. Εμπνευσμένη από φιλελεύθερες και ριζοσπαστικές ιδέες, η επανάσταση άλλαξε ριζικά την πορεία της σύγχρονης ιστορίας. Η επανάσταση οργανώθηκε από την ανερχόμενη αστική τάξη η οποία εμπνευσμένη από τα κηρύγματα των Διαφωτιστών και με κεντρικό σύνθημα το τρίπτυχο «**Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφσύνη**», θέλησε να βελτιώσει την υπάρχουσα μοναρχία μετατρέποντάς την σε συνταγματική. «Γενικότερα θα λέγαμε ότι την περίοδο από το 1789 έως το 1791, η αστική τάξη, η οποία εκφράζεται από τις ιδέες του Διαφωτισμού, κινεί μία επανάσταση με τα ιδανικά του. Την ακολουθούν οι αγρότες και οι λαϊκές τάξεις των πόλεων. Αυτό επιβεβαιώνει και η διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ατόμου και του Πολίτη, ένα κείμενο που ψηφίστηκε στις 26 Αυγούστου 1789. Σε πολιτικό επίπεδο καταργείται η απόλυτη μοναρχία και εφεξής κυρίαρχο είναι το έθνος και όχι ο μονάρχης: «Κάθε κυριαρχία πηγάζει ρητά από το έθνος. Κανένα άτομο, κανένα σώμα δεν μπορεί να ασκήσει εξουσία που δεν πηγάζει ρητά απ' αυτό.» (Berstein-Milza, Η Ιστορία της Ευρώπης, 1997)

Η Γαλλική επανάσταση και ο Ναπολέων έκαμε, κατά την γνώμη μου, νά ανοίξη τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Προτίτερα τὰ ἔθνη δὲν ἐγνωρίζοντο, τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἐνόμιζαν ὡς θεοὺς τῆς γῆς, καὶ ὅτι καὶ ἂν ἔκαμναν, τὸ ἔλεγαν καλὰ καμωμένο.

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Απομνημονεύματα

Η υπογραφή της Διακήρυξης της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας 1776

Το σύνθημα της Γαλλικής Επανάστασης «Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα»

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Μαρία Γλύκα- Φιλίππα-Λυμπέρη

Την Επανάσταση του 1821 προκάλεσε η Φιλική Εταιρεία, η σημαντικότερη μυστική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1814 στην Οδησό της Ρωσίας από τρεις Έλληνες, (Εμμανουήλ Ξάνθο, τον Νικόλαο Σκουφά και τον Αθανάσιο Τσακάλωφ) ορμώμενη από τα παγκόσμια εθνικά κινήματα επηρεασμένη από τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό (όπως προείπαμε).

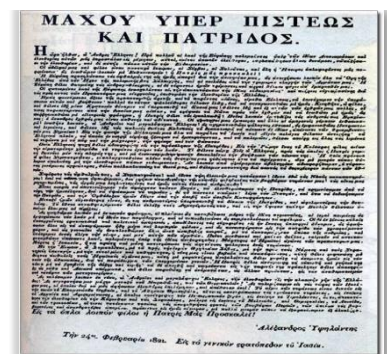
Σκοπός της ίδρυσης της ήταν η γενική επανάσταση των Ελλήνων για την «ανέγερσιν και απελευθέρωσιν του Ελληνικού Έθνους και της Πατρίδος μας», όπως μας πληροφορεί ο ίδιος ο Ξάνθος. Στις 22 Φεβρουαρίου του 1821 ο αρχηγός της Εταιρείας, Αλέξανδρος Υψηλάντης, διέβη τον ποταμό Προύθο και εισέβαλε στο Ιάσιο, πρωτεύουσα της Μολδαβίας κηρύσσοντας την έναρξη του Αγώνα. Τον επόμενο μήνα οι Φιλικοί δημιούργησαν επαναστατικές εστίες από τη Μακεδονία ως την Κρήτη. Παντού, οι Έλληνες ύψωσαν τη σημαία με τον σταυρό και κατήγγειλαν την εξουσία του σουλτάνου ως παράνομη, αυθαίρετη και τυραννική, διακήρυξαν δε την απόφασή τους να πολεμήσουν για την ελευθερία τους. Οι οθωμανικές αρχές προχώρησαν σε σφαγές αμάχων και εκτελέσεις προυχόντων συμπεριλαμβανομένου του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε'.

Μια σειρά από λάθος επιλογές είχαν ως αποτέλεσμα την αποτυχία του Υψηλάντη και σε σύντομο χρονικό διάστημα τα οθωμανικά στρατεύματα έσβησαν τις περισσότερες από τις επαναστατικές εστίες της ηπειρωτικής Ελλάδας όμως οι επαναστάτες κατάφεραν να υπερισχύσουν στην Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα και σε πολλά νησιά του Αιγαίου. Μνημειώδης παραμένει η επαναστατική προκήρυξη του Υψηλάντη **"Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος"**.

Ο λόγος της παρακινεί κάθε Έλληνα σε κάθε γωνιά της Ευρώπης να πάρει τα όπλα και να μιμηθεί τους λαούς που πολέμησαν για την ελευθερία τους. Η διαχρονική πορεία του Ελληνισμού είναι παρούσα «*As συγκροτήσωμεν μάχην μεταξύ του Μαραθώνος και των Θερμοπυλών... Το αίμα των τυράννων είναι δεκτόν εις την σκιάν του Επαμεινώνδου Θηβαίου και του Αθηναίου Θρασυβούλου*» καθώς και η πίστη στις δημοκρατικές αξίες «*Το Έθνος συναθροιζόμενον θέλει συνάξη τους Δημογέροντάς του και εις την Ύψιστον ταύτην Βουλήν θέλουσι υπείκει όλαι μας αι πράξεις*». Με αυτήν την προκήρυξη, το Ελληνικό Έθνος επισημοποιεί την επανάσταση του κατά του οθωμανικού ζυγού και ανοίγει ένα δρόμο με δύο μόνο πιθανούς τερματισμούς: την ελευθερία των ομογενών τους ή τον θάνατο και του τελευταίου αγωνιστή.

Διονύσιος Τσόκος «Ο όρκος του Φιλικού» 1849

Η Παγκόσμια σημασία της Ελληνικής Επανάστασης του 1821

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Φωτεινή Καφεντζή-Αγγελική Χρύση

Η σημασία της Επανάστασης του 1821 υπήρξε καταλυτική για την Ιστορία της Ευρώπης «Μέχρι το 1821, η ιστορία της Ευρώπης, παρά τας γενναίας απόπειρας αι οποίαι είχαν σημειωθεί εις την Ιταλίαν και αλλαχού, εφαινετο υποκύπτουσα εις τα αναχρονιστικά συνθήματα. Εάν δεν απεφάσισαν οι Έλληνες να τολμήσουν ό,τι ετόλμησαν εις την Αγίαν Λαύραν και, παραλλήλως ή εν συνεχεία, καθ' όλην την υπόδουλον χώραν, είναι ζήτημα εάν ο 19ος αιών θα εχαρακτηρίζετο σήμερα ως αιών των εθνοτήτων, δηλαδή της αποκαταστάσεως των εθνικών κρατών. Οι Έλληνες δεν απετίναξαν μόνον τον ζυγόν υπό τον οποίον οι ίδιοι ετέλουν, αλλά κατήργησαν εμμέσως την έννοιαν παντός ζυγού εις την Ευρώπην ολόκληρον, δημιουργήσαντες τας ηθικός και πολιτικός προϋποθέσεις διά την εκδήλωσιν των διαφόρων εθνικών εξεγέρσεων, αι οποίαι, είτε επιτυχούσαι, ως εν Ιταλία, είτε επανειλημμένως και τραγικώς κατασταλείσαι, ως εν Πολωνία, έδωσαν εις τον 19ον αιώνα το χρώμα του και το μέγα ιστορικόν του νόημα». (Παναγιώτης Κανελλόπουλος, Τα Δοκίμια, 1975). Είναι σημαντικό ότι οι Έλληνες κατάφεραν να διατηρήσουν τη συνείδηση της εθνικής τους υπόστασης ύστερα από 4 αιώνες σκλαβιάς, κατατρεγμών και καταπιέσεων. Η Ελλάδα κατόρθωσε να κρατήσει άφθαρτα τα εθνικά της ιδανικά, ταυτότητα, παιδεία και γλώσσα. «Η επιτυχία της Επανάστασης, ήταν αποτέλεσμα καθοριστικών παραγόντων που έλειπαν στα προηγούμενα επαναστατικά κινήματα, όπως η πνευματική ωριμότητα του υπόδουλου γένους, η οικονομική του ανάπτυξη, η δημογραφική του εξάπλωση, η παρουσία σημαντικών προσωπικοτήτων, και ιδιαίτερα η συγκροτημένη γεωστρατηγική σκέψη του Κολοκοτρώνη και η διεθνής διπλωματική δράση του Καποδίστρια». (Μελέτης Μελετόπουλος Διδάκτωρ Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Παν/μιου της Γενεύης). «Ο Γέρος του Μοριά συμπυκνώνει στην προσωπικότητά του τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της εθνεγερσίας. Είναι το υπόδειγμα ενός ανθρώπου μιας προνεωτερικής κοινωνίας, κατακερματισμένης γεωγραφικά και κοινωνικά, ο οποίος, μέσα στο καμίνι της Επανάστασης, αντιλήφθηκε το διακύβευμα της νέας εποχής, προσαρμόστηκε στις επιταγές και τις ανάγκες μιας συγκεντρωτικής εθνικής εστίας και με τις πράξεις του εγγυήθηκε, τουλάχιστον από το 1825 και μετά, την εθνική ενότητα. (Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης) Οι μεγάλες εθνικές προσπάθειες στηρίζονται στον σωστό στρατηγικό σχεδιασμό, την διπλωματική δράση, και φυσικά την κατάλληλη ευνοϊκή διεθνή συγκυρία. Η επικράτηση των Ελλήνων έναντι ενός ασυγκρίτως ισχυρότερου εχθρού οφείλεται πρωτίστως σε ιδιαίτερες ευφυείς πολιτικές στρατηγικές που προήλθαν μέσα από έντονες, ακόμη και εμφύλιες συγκρούσεις μεταξύ των Ελλήνων. Η Ελληνική Επανάσταση παρήγαγε μια σειρά σπουδαίων ηρώων με διαφορετικές ιδεολογικές, κοινωνικές, πολιτικές και γεωγραφικές καταβολές, οι οποίοι όμως αντιλήφθηκαν τα πλεονεκτήματα της διεθνοποίησης του αγώνα τους. Αυτό που έκανε την Ελληνική Επανάσταση πραγματικά ξεχωριστή ήταν ότι από τα σπάργανά της δεν αποτελούσε υπόθεση μόνο των Ελλήνων. Οφείλεται ακόμη στην υψηλή διακινδύνευση που επωμίστηκαν πολλά μέλη διαφόρων ηγετικών ομάδων των ελληνικών πληθυσμών. Επρόκειτο για διακεκριμένα άτομα, τα οποία ξεκινώντας την Επανάσταση είχαν πολλά να χάσουν.

Θεόδωρος Βρυζάκης «Η Ελλάς Ευγνωνομούσα» 1858

Νικηφόρος Λύτρας «Το Ψαριανό μοιρολόγι» 1888

«Σαφώς και οι Μεγάλες Δυνάμεις έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην επιτυχή έκβαση του Αγώνα δεν ήταν όμως αποτέλεσμα φιλανθρωπίας, αλλά μια κίνηση υπεράσπισης των συμφερόντων τους στον χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου». (Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης) Η Επανάσταση του 1821 εκδηλώθηκε όταν στη Γαλλία είχε ήδη ηττηθεί ο Ναπολέων, (1815) στην Ευρώπη είχε συγκροτηθεί η Ιερά Συμμαχία, ο χρόνος έμοιαζε έντονα λες και είχε γυρίσει πίσω πριν από το 1789, και όλα τα ανάλογα πολιτικά - επαναστατικά κινήματα της εποχής (στη Νεάπολη, στη Σικελία, στο Πεδεμόντιο, στη Μαδρίτη, στη Λισαβόνα, κ.α.) αντιμετώπιζονταν με καχυποψία έως και ανοιχτή καταστολή παρά την διαβεβαίωση του Υψηλάντη στην προκήρυξη του για τους

Νικόλαος Γύζης «Το Σκλαβοπάζαρο»
1873

«φωτισμένους λαούς της Ευρώπης» οι οποίοι «πλήρεις ευγνωμοσύνης διά τας προς αυτούς των Προπατόρων μας ευεργεσίας, επιθυμούσι την ελευθερίαν της Ελλάδος» Η ρωσική κυβέρνηση επίσης είδε αρνητικά την επανάσταση. Αμέσως μετά την κατάληψη της Καλαμάτας (23 Μαρτίου 1821) και τη συνακόλουθη σύσταση της Πελοποννησιακής Γερουσίας, οι ιθύνοντές της συνέταξαν σχετικό έγγραφο το οποίο αποτελεί την πρώτη διεθνούς δικαίου πράξη της επαναστατημένης χώρας ενώ παράλληλα, επιφανείς Έλληνες που διαβιούσαν στο Παρίσι κοινοποίησαν εκκλήσεις προς την παγκόσμια πνευματική κοινότητα, ζητώντας βοήθεια και συμπαράσταση προς την επανάσταση.

Αυτήν τη βαθμιαία μεταστροφή της στάσης που επέδειξαν οι Μεγάλες Δυνάμεις απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση την επέβαλαν λοιπόν οι ίδιοι οι επαναστατημένοι Έλληνες με τις μεγάλες επιτυχίες τους, ιδιαίτερα τα δύο πρώτα χρόνια του Αγώνα, και με την έξυπνη διπλωματία τους, που εκμεταλλεύτηκε τους ανταγωνισμούς των ισχυρών. Τη δεκαετία του 1820 η Ελλάδα έγινε η πηγή έμπνευσης του διεθνούς φιλελευθερισμού. Η έκβασή της λοιπόν αποτελεί το σημείο καμπής για τη μετατόπιση του γεωπολιτικού χάρτη της Ευρώπης από το παλαιό μοντέλο των πολυεθνικών αυτοκρατοριών προς το πρότυπο του 20ού αιώνα, της αυτοδιάθεσης των εθνών-κρατών. Το ελληνικό ζήτημα απασχόλησε την ευρωπαϊκή διπλωματία επί δώδεκα χρόνια. Παρέσυρε τις κυβερνήσεις Μεγάλων Δυνάμεων να ενδιαφερθούν θετικά για την τύχη της, να συνεργαστούν και να υπογράψουν Πρωτόκολλα και Συνθήκες για την αίσια έκβασή της, σε αντίθεση με την τότε πολιτική τους. Πολύ σημαντικό ρόλο επίσης έπαιξε ο Φιλελληνισμός. Η δράση των Φιλελλήνων σε ολόκληρο τον κόσμο που πίεσαν τις κυβερνήσεις να στηρίξουν την επαναστατημένη Ελλάδα, η κινητοποίηση ανθρώπων των τεχνών και των γραμμάτων υπέρ των εξεγερμένων Ελλήνων ο Βίκτωρ Ουγκώ, οι συγκλονιστικοί πίνακες του Ντελακρουά, ο θάνατος του Λόρδου Βύρνος στο πολιορκημένο Μεσολόγγι βεβαιώνουν τη μάχη ενός μικρού, πανάρχαιου έθνους για την απελευθέρωσή του από την οθωμανική βαρβαρότητα.

«Η επανάστασις η εδική μας δεν ομοιάζει με καμμιάν απ' όσες γίνονται την σήμερον εις την Ευρώπην. Της Ευρώπης αι επαναστάσεις εναντίον των διοικήσεών των είναι εμφύλιος πόλεμος. Ο εδικός μας πόλεμος ήτο ο πλέον δίκαιος, ήτον έθνος με άλλο έθνος...»

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Η ΧΙΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ - Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΦΑΓΗ ΤΟΥ 1822

30 Μαρτίου 1822 αρχίζει η καταστροφή
Η σφαγή του άμαχου πληθυσμού προκαλεί παγκόσμιο σάλο.

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Στέλιος Αργυράκης- Ισίδωρος Μάλλιος Μιχάλης Στακιάς

Όλα ξεκίνησαν το **1818** όταν ο **Παντιάς Ροδοκανάκης** και ο **Νικόλαος Μυλωνάς** αποτάθηκαν στο **Δημήτριο Υψηλάντη** για την απελευθέρωση του νησιού από τους Τούρκους ζητώντας ναυτική συνδρομή από τις Σπέτσες, την Ύδρα και τα Ψαρά. Ωστόσο η απόφαση τους αυτή βρίσκει αρνητικούς τους προεστούς του νησιού οι οποίοι λόγω της μαστίχας κατείχαν προνόμια αυτονομίας. Όπως αναφέρεται στο Ιστορικό βιβλίο **«Η Ιστορία της Χίου»** του **Γεωργίου Ζολώτα** (συνταχθείσα επιμελεία της θυγατρός αυτού Αιμιλίας Κ. Σάρου και εκδοθείσα τη φροντίδι Φ. Π. Αργέντη, Λ. Μ. Καλβοκορέση, Δ. Π. Πετροκόκκινου, 1928)

Κουνελάκης Νικ. «Αι σφαγαί της Χίου» 1839

«(...)η Τουρκική κυριαρχία δεν ίσχυσαν να σταματήσωσιν την ορμήν των Χίων εις το εμπόριον, την βιομηχανίαν και την παιδείαν, εις τον πολιτισμόν ενί λόγω καθώς είχαν φθάσειν στο απόγειον της ακμής αυτών, πρωτεύοντες εις όλα τα εμπορικά κέντρα της Ανατολής. Η πόλις είχε σχολήν αξιόλογον, βιβλιοθήκην, τυπογραφείον, νοσοκομείον, λοιμοκομείον.(...) Κηρυχθείσας της Ελληνικής Επανάστασεως, οι Χίοι δεν έλαβον μέρος εις αυτήν απ' αρχής. Δια την αποχήν των ταύτην εκακίσθησαν από τους άλλους Έλληνας, λησμονήσαντας τί συνέβαλεν η Χίος εις τον πρόλογο του αγώνος δια της γενναιότητος και αυτοθυσίας των μετά του Ρήγα αγωνισαμένων και πεσόντων Αργέντη και Κορωνίου, λησμονήσαντας του Κοραή και των άλλων εν Ευρώπη πολλών και καλών Χίων τους εθνικούς αγώνας.»

Τον Απρίλιο 1821 ο Υδραίος Ιάκωβος Τομπάζης φτάνει στη Χίο με 25 πλοία με σκοπό να παρακινήσει τους Χιώτες να εξεγερθούν κατά των Τούρκων. Τρεις Δημογέροντες επικοινωνήσαν μαζί του κρυφά εξηγώντας του ότι ο περισσότερος πληθυσμός ήταν άοπλος, άπειρος και απροετοίμαστος, ότι η Χίος βρίσκεται σχεδόν δύο μίλια από τη Μικρασιατική ενδοχώρα με αποτέλεσμα κάθε απόπειρα εξέγερσης να είναι καταδικασμένη σε αποτυχία κι ότι οι επιπτώσεις στον πληθυσμό και των άλλων Χιωτών που είχαν εγκατασταθεί εκτός του νησιού (Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη), θα ήταν τραγικές. Μετά από 3 μέρες ο στόλος εγκατέλειψε άπρακτος το νησί.

Οι Τούρκοι πληροφορούμενοι το γεγονός της άφιξης των ελληνικών πλοίων έξω από το νησί, κάλεσαν τους Δημογέροντες κι άλλους πρόκριτους τους οποίους και φυλάκισαν στο κάστρο ενώ ζήτησαν από τους Χιώτες να παραδώσουν ό,τι όπλα είχαν. Τον **Οκτώβρη του 1821** οι Τούρκοι ζήτησαν στρατιωτική βοήθεια από το σουλτάνο ενώ **το Γενάρη του 1822** τρεις Χιώτες πρόκριτοι (**Θ. Ράλλης, Ι. Σκυλίτζης και Π. Ροδοκανάκης**) φτάνουν στην Κωνσταντινούπολη ως ενέχυρα και ρίχνονται στη φυλακή.

Στις 11 Μαρτίου του 1822 ο Αρχηγός της επανάστασης στη Σάμο, **Λυκούργος Λογοθέτης**, φτάνει στη Χίο με τον Χιώτη **Αντώνη Μπουρνιά** και με 2500 άνδρες πείθουν τους κατοίκους παρά τον φόβο τους για την έκβαση της επανάστασης, να κηρύξουν τον ένοπλο αγώνα κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Η τουρκική φρουρά του νησιού κλείνεται εντός του κάστρου και πολιορκείται. Ο Σουλτάνος **Βαχίτ Πασάς** εξέλαβε την εξέγερση ως αχαριστία των Χίων, αλλά και ως προσωπική προσβολή, και διέταξε αμέσως τον ναύαρχο του **Καρά - Αλή** να ξεκινήσει με το στόλο του να έρθει στο νησί και να «καταπνίξει» την επανάσταση.

«*Η είδησις των γεγονότων της Χίου εξηγγρίωσε τους Τούρκους της Ανατολής οι οποίοι κατήρχοντο πανταχόθεν προς τα παράλια έτοιμοι να διαπεραιωθώσιν εις Χίον και αποκτείνωσι πάντας τους κατοίκους υπό την διοίκισιν του Καπετάν πασά Αλή μπέη υποσχομένου λεηλασίαν της νήσου και αιχμαλωσίαν γυναικών και παιδίων(...)*» (Γεώργιος Ζολώτας, *Η Ιστορία της Χίου*, 1928)

Φραντσέσκο Αγιεζ «Η Φυγή από τη Χίο» 1839

Ταυτόχρονα οι έριδες μεταξύ του Λογοθέτη και του Μπουρνιά σε συνδυασμό με το γεγονός πως η προετοιμασία του νησιού για τη συμμετοχή του στον πόλεμο δεν ήταν επαρκής έμελλε να αποδειχθούν ολέθριες.

«*(...)εις τους ατυχείς Χίους απηλπισμένους από τας καταχρήσεις των τοπικών αρχών και των εντοπίων Τούρκων αλλά πλείστον όσον και από τας καταχρήσεις των επαναστατών(...)*η είδηση της σφαγής εις Πόλιν τριών Χίων ομήρων κι άλλων 60 Χίων εμπόρων είχε απονεκρώση αυτούς.»

(Γεώργιος Ζολώτας, *Η Ιστορία της Χίου*, 1928)

Την Μεγάλη Πέμπτη στις **30 Μαρτίου του 1822** ο Τουρκικός Στόλος με 46 καράβια αφού βομβάρδισε την πόλη της Χίου αποβίβασε στο νησί 7.000 άνδρες, που ενώθηκαν με τους ομοεθνείς τους που βγήκαν απ' το φρούριο, (περί τους 3.000) του οποίου ο αποκλεισμός έληξε άδοξα. Από εκείνη τη μέρα ξεκινούν τη σφαγή, τις λεηλασίες και το κάψιμο της πόλης. Οι Χιώτες μην μπορώντας να αντιμετωπίσουν τους πολυαριθμότερους και καλύτερα οπλισμένους Οθωμανούς διασκορπίστηκαν προς το εσωτερικό του νησιού για να σωθούν από το μένος των Τούρκων. Για 4 μήνες φτάνουν Τούρκοι κατάδικοι από τις απέναντι Τουρκικές ακτές. Υπολογίζεται ότι κατέφθασαν 40.000 Τούρκοι. Ο απολογισμός της καταστροφής ήταν τραγικός. Από τους 117.000 κατοίκους του νησιού, 42.000 σφαγιάστηκαν, 50.000 πιάστηκαν αιχμάλωτοι και 23.000 διέφυγαν προς τις επαναστατημένες περιοχές της Ελλάδας και τη Δυτική Ευρώπη. Το νησί ερημώθηκε. Στο τέλος του ίδιου χρόνου αριθμούσε 2000 κατοίκους.

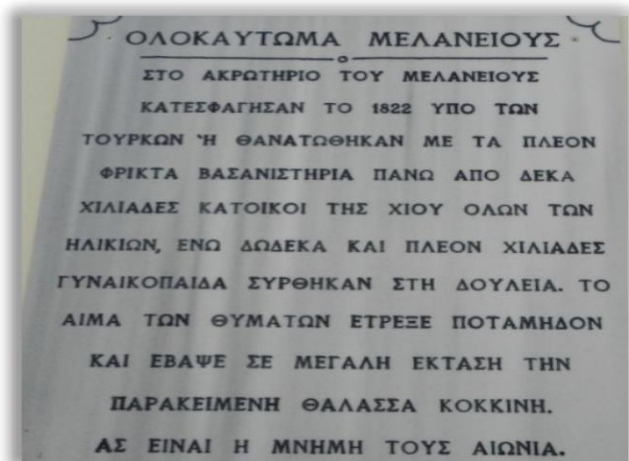
Το μνημείο στον Κάβο Μελανιό ή Μαύρος Γκρεμός

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Σωτήρης Χολέβας

Οφείλουμε ν' αναφέρουμε το ακρωτήριο **Κάβο-Μελανιός** όπου σημειώθηκε μία από τις μεγαλύτερες σφαγές αμάχων στην Ιστορία της Επανάστασης. Τις δραματικές ώρες της σφαγής περίπου 20.000 Χιώτες είχαν καταφύγει εκεί με σκοπό να επιβιβαστούν στα πλοία που θα έφθαναν από τα Ψαρά για να τους σώσουν.

Η βοήθεια καθυστέρησε να έρθει με αποτέλεσμα να τους προλάβει το Τουρκικό ιππικό και να τους ποδοπατήσει.

Οι Έλληνες αφού δεν μπόρεσαν να εμποδίσουν την καταστροφή της Χίου αποφάσισαν να εκδικηθούν. Έτσι τη νύχτα 4ης Ιουνίου του 1822, ο **Κωνσταντίνος Κανάρης** μαζί με τον υδραίο κυβερνήτη **Ανδρέα Πιπίνο**, ξεκίνησαν από τα Ψαρά με τα πυρπολικά τους. Όταν έφτασαν στο λιμάνι της Χίου, μπήκαν χωρίς να γίνουν αντιληπτοί από τις βάρδιες των Τούρκων καθώς διασκέδαζαν για το Ραμαζάνι και προχώρησαν ανάμεσα στα εχθρικά πλοία...

Στην συνέχεια άρχισαν οι πυροβολισμοί κατά του συγκεντρωμένου πλήθους στη στεριά και μέσα στη θάλασσα εναντίον όσων κολυμπούσαν για να γλυτώσουν. Έβαζαν φωτιά στα φουστάνια των γυναικών και τις παρέδιδαν στις φλόγες ως ολοκαύτωμα... Οι γυναίκες έπεφταν στο κενό μαζί με τα παιδιά τους για να σωθούν από το βασανιστικό θάνατο.

Το αίμα που χύθηκε ήταν τόσο πολύ που κοκκίνισε τη θάλασσα...

Ιβάν Αίβαζόφσκυ «Η πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας» 1881

Ο Κανάρης πλησίασε την ναυαρχίδα του Καρά – Αλή κι ο Πιπίνος πλησίασε την υποναυαρχίδα. Αφού δέσανε τα πυρπολικά τους στους στόχους τους και άναψαν το φυτίλι, οι δύο ήρωες απομακρύνθηκαν το γρηγορότερο από τα πλοία. Σε λίγο το μεγαλόπρεπο εχθρικό πλοίο ανατιναζόταν σα πυροτέχνημα στον αέρα. Η έκρηξη είχε σαν αποτέλεσμα τον θάνατο 1600 περίπου αξιωματικών και του ίδιου του ναυάρχου.

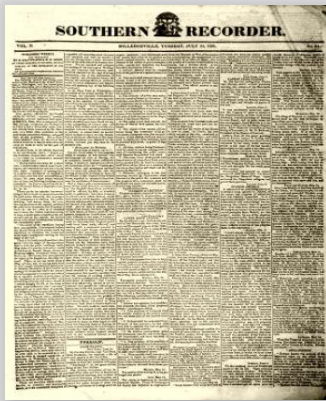
Η πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα ναυτικά κατορθώματα της Ελληνικής Επανάστασης.

Ο Ρόλος του Τύπου & της Τέχνης στην Ελληνική Επανάσταση

Ο Ευγένιος Ντελακρουά και «Η Σφαγή της Χίου»

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Μαρία Γλύκα- Φωτεινή Καφεντζή-Φιλίππα Λυμπερή

Η εξέλιξη της Ελληνικής Επανάστασης μεταδίδονταν άμεσα από ανταποκριτές της Σμύρνης και της Κωνσταντινούπολης μέσω ελληνικών πλοίων που ταξίδευαν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στην Ευρώπη και στη συνέχεια από τους Έλληνες φοιτητές που σπούδαζαν εκεί. Τα συγκλονιστικά γεγονότα, που δημοσιεύτηκαν σε εφημερίδες της εποχής, όπως ο «Αυστριακός Παρατηρητής» της Βιέννης, απ' όπου αναπαράχθηκαν σε γερμανικές και γαλλικές εφημερίδες, προκάλεσαν κύμα φιλελληνισμού υπέρ των εξεγερμένων Ελλήνων.

«Τύπος στην πολιτεία της Τζόρτζια»

Στην Αμερική οι πρώτες λεπτομερείς περιγραφές της σφαγής έφθασαν κατά τον Σεπτέμβρη από γράμματα των ανδρών μοίρας του Αμερικανικού στόλου. Ο αμερικανικός τύπος ασχολείται εκτενέστατα με την απάνθρωπη εικόνα της καταστροφής συγκεκριμένα στο περιοδικό Fort Folio αναφέρεται ότι η καταστροφή της Χίου ήταν

«το πιο ολέθριο γεγονός που έλαβε χώρα, όχι μόνο σ' αυτόν τον παρόντα πόλεμο των Ελλήνων, αλλά σχεδόν σ' οποιοδήποτε άλλον προηγούμενο πόλεμο» και ότι «οι λεπτομέρειες της τραγικής καταστροφής ήταν τέτοιες από τη φύση τους, ώστε να διεγείρουν και να συνταράσσουν για πάντα τη συνείδηση.»

(<https://www.alithia.gr/apopseis/i-sfagi-tis-hioy-stin-poiisi-ton-amerikanon>)

Τον μεγαλύτερο όμως ρόλο στην κινητοποίηση της κοινής γνώμης διαδραμάτισαν οι άνθρωποι του πνεύματος. Πλήθος καλλιτεχνών μέσα από την ζωγραφική, την ποίηση, τη λογοτεχνία άσκησαν με το έργο τους μεγάλη επιρροή στην παγκόσμια κοινότητα υπέρ της Ελληνικής Επανάστασης. Τα ονόματα είναι πολλά και αποτελούν ένα ξεχωριστό και πολύ ενδιαφέρον κεφάλαιο στην Ελληνική Επανάσταση. Ωστόσο ενδεικτικά αναφέρουμε τον Βαυαρό Πίτερ Φον Ες ο οποίος ως πολεμικός ανταποκριτής ζωγράφισε περί τις 39 σκηνές από την Ελληνική Επανάσταση, τον Γερμανό Καρλ Κράτσαϊζεν αξιωματικό του στρατού, που πολέμησε ως εθελοντής φιλοτεχνώντας τα πορτραίτα των αγωνιστών του '21, τον Ιταλό φιλέλληνα Λουδοβίκο Λιπαρίνι ενώ όσον αφορά στη ποίηση και τη λογοτεχνία ξεχωριστή θέση με το έργο του κατέχει ο Λόρδος Βύρων ο οποίος έδωσε την ίδια τη ζωή του για την Επανάσταση, ο Αμερικανός Τζέιμς Γκέιτ Πέρσιβαλ θα αποτελέσει τον πρωτοπόρο της λογοτεχνικής κίνησης για την υπεράσπιση του ελληνικού αγώνα στην «Ωδή στην χειραφέτηση της Ελλάδος», οι ποιητές Χέμανς, Πιέρποντ, Σιγκούρνει, William Bryant, κι ο σπουδαιότερος Γάλλος συγγραφέας Βίκτωρ Ουγκώ.

Περισσότερο από όλα όμως ο πίνακας που αποτέλεσε μοχλό ανατροπής της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης προς την αξία του αγώνα των Ελλήνων για την ελευθερία, που συγκλόνισε και συνεχίζει να συγκλονίζει την ανθρωπότητα ακόμα και σήμερα είναι «**Η Σφαγή της Χίου**» του Γάλλου ρομαντικού ζωγράφου **Ευγένιου Ντελακρουά** το 1824.

Ο ζωγράφος έχοντας επηρεαστεί από την βάρβαρη σφαγή και την τραγωδία αυτού του ιστορικού γεγονότος ζωγραφίζει αυτόν τον πίνακα θέλοντας ν' αποδώσει φόρο τιμής στην Ελληνική Επανάσταση.

Ο ίδιος είχε «στρατευθεί» ιδεολογικά και πνευματικά υπέρ των Ελλήνων μέσα από πολλά έργα του εξυμνώντας την απόγνωση τον αγώνα και την θέληση τους να επιζήσουν καθιστώντας τον αδιαμφισβήτητα υμνητή του Ελληνικού Αγώνα.

Πίτερ Φον Ες «Ο Αλ. Ψηλάντης διαβαίνει τον Προύθο»

Κάρλ Κράτσαϊζεν «Θεόδωρος Κολοκοτρώνης» 1827

Λουδοβίκο Λιπαρίνι «Ο όρκος του Λόρδου Βύρωνα στον τάφο του Μάρκου Μπότσαρη» 1850

Ρεπορτάζ-Έρευνα: Αγγελική Χρύση

Ο **Ρομαντισμός** στην ζωγραφική στηρίζεται στην ελευθερία της έκφρασης. Σκοπός των ζωγράφων που ανήκαν σ' αυτό το ρεύμα ήταν η έκφραση των ψυχικών καταστάσεων στις μορφές των προσώπων με στόχο την συναισθηματική φόρτιση του θεατή. Τα θέματά τους βασίζονται, κυρίως, σε ιστορικά γεγονότα και σε μύθους. Το ίδιο συναντάμε στους πίνακες του Ευγένιου Ντελακρουά όπου παρουσιάζουν σκηνές γεγονότων από την Ελληνική και τη Γαλλική Επανάσταση.

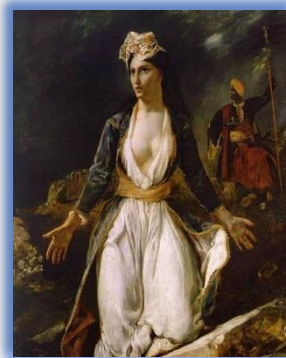
Στον πίνακα «**Η Σφαγή της Χίου**» απεικονίζεται η τουρκική θηριωδία στο πολιορκημένο νησί. Τα πρόσωπα στο μπροστινό μέρος του πίνακα, ζωγραφισμένα ασύμμετρα σχηματίζοντας ένα ανθρώπινο κουβάρι γεμάτα αγωνία και απελπισία. Η μάνα που είναι ξαπλωμένη με το μωρό της στην αγκαλιά, τα δύο αγκαλιασμένα παιδιά που περιμένουν το θάνατο, το ταλαιπωρημένο αντρόγυνο, η ηλικιωμένη γυναίκα που κοιτάζει τον ουρανό...

Το πρόσωπο της, το βλέμμα της τα κρύβει όλα. Απελπισία, φόβο, απόγνωση, αγωνία, χωρίς ελπίδα αλλά ταυτόχρονα αναζητώντας και μια ελπίδα, ένα θαύμα να σωθεί, ίσως να είναι η χαρακτηριστικότερη μορφή του πίνακα. Η εικόνα της καταστροφής ολοκληρώνεται στο βάθος του πίνακα με τα καμένα σπίτια και τον ουρανό μαύρο σκεπασμένο απ' τους καπνούς. Τα χρώματα του πίνακα αν και λαμπερά εκφράζουν μια απέραντη μελαγχολία, τα πυρπολημένα χωριά, ο μαύρος ουρανός, η τραγικότητα των προσώπων που ανάγονται σε σύμβολα ελευθερίας σε αντίθεση με το σκληρό πρόσωπο του Τούρκου καβαλάρη που συμβολίζει την τυφλή βίαη δύναμη.

Στο έργο του ο Ντελακρουά ξυπνά συναισθήματα και προκαλεί έντονη συγκίνηση στο θεατή. Μέσα από τον τρόπο που αποδίδει τις ανθρώπινες μορφές του μας οδηγεί δυστυχώς σ' ένα πικρό συμπέρασμα. Ότι ο άνθρωπος μπορεί να γίνει θηρίο ανήμερο και να τον κυριεύσουν αισθήματα ακραία και «σκοτεινά». Θλίψη, τρόμος, αγωνία, απελπισία, φόβος, απόγνωση από τη μία, ανάγκη, θέληση, αγώνας για ζωή Ελευθερία, Ανεξαρτησία και Δικαιοσύνη από την άλλη. Το μήνυμα του Ντελακρουά μέσα από το έργο του παραμένει διαχρονικό και παγκόσμιο. Ελευθερία, αγαθό υπέρτατο και αξία πανανθρώπινη. Στο πέρασμα του χρόνου το γεγονός πως σήμερα είμαστε ελεύθεροι το οφείλουμε σε όλους αυτούς που 200 χρόνια πριν θυσιάσαν τη ζωή τους. Το οφείλουμε σ' αυτόν τον άγριο ξεσηκωμό που τα είχε όλα: αγώνα, θάρρος, πίστη, ελπίδα, αλληλεγγύη, ταυτότητα, συνείδηση, ομόνοια, διχόνοια, έριδες, εμφύλιους, προδοσίες, ψέμα, αλήθεια, Επανάσταση.

Ευγένιος Ντελακρουά «Η Σφαγή της Χίου» 1824
Μουσείο Λούβρου, Παρίσι

Ευγένιος Ντελακρουά
«Η Ελλάδα στα ερείπια του
Μεσολογγίου» 1826

Ευγένιος Ντελακρουά
«Η Ελευθερία οδηγεί το λαό» 1830

Βγερού Γλυκά Φανού

Η νουβέλα του Γιώργου Χατζόπουλου που μας ταξιδεύει στο χρόνο
ξυπνώντας μας μνήμες και συγκινήσεις

«Δεν ξέρω αν είναι Ρωμιά, Τουρκάλα ή Φράγκισσα όμως είναι κείνη που άκουσε το σμίξιμο των σπαθιών με τη σάρκα(…)

Είναι κείνη που είδε τη Μεγάλη Σφαγή. Κάτω από τα δάκρυά της μίσος δε θα βρείτε. Μνήμη ζητάει! Η Βγερού! Η Χιώτισσα που κατάφερε να επιζήσει από τη Σφαγή του 1822 κι από τη δουλεία στη Σμύρνη και να επιστρέψει στη Χίο, να κάνει παιδιά, εγγόνια και ν' αφήσει κληρονομιά την ιστορία της.» Μια ιστορία που, σχεδόν δύο αιώνες μετά, θα βρει αποδέκτη την Αγγελική, μια σύγχρονη Ελληνίδα, και θα τη βοηθήσει να συναρμολογήσει την κατακερματισμένη της ταυτότητα.

Είπαν για το βιβλίο...

Η «Βγερού» είναι ένα πολύ ωραίο βιβλίο που ξυπνάει συναισθήματα λύπης, μνήμης, θυμού, αδικίας για όσα τραγικά συνέβησαν τότε στο νησί μας. Στο τέλος όμως επικρατεί η χαρά και η ελπίδα κι αυτό είναι το πιο σημαντικό. Μακάρι να ήταν ακόμα πιο μεγάλο το βιβλίο, για να μάθω περισσότερα.

Στέλιος Αργυράκης

Η Βγερού είναι ένα κορίτσι που επέζησε από τη σφαγή της Χίου. Δυνατή, δυναμική και γενναία περνάει πολλές περιπέτειες και δυσκολίες για να γλιτώσει από τους Τούρκους. Κατάφερε να φτιάξει ξανά τη ζωή της να κάνει οικογένεια παιδιά και εγγόνια κι έτσι να μάθουμε κι εμείς την ιστορία της που θα μπορούσε να είναι η ιστορία της δικής μας οικογένειας. Να το διαβάσετε.

Φιλίππα Λυμπέρη

(...) Η Βγερού ήταν μια γυναίκα δυνατή. Έβλεπε να χάνονται μπροστά της τ' αγαπημένα της πρόσωπα κι ένιωθε ανίκανη να κάνει κάτι γι' αυτό. Παρόλα αυτά κατάφερε να επιβιώσει. Πολλά συναισθήματα πηγάζουν από το βιβλίο. Στεναχώρια, λύπη, θυμός αλλά και ελπίδα.

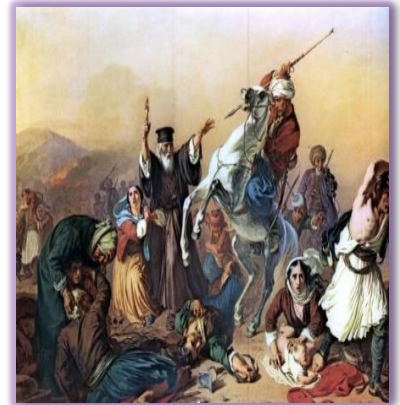
Αγγελική Χρύση

Τα παιδιά διαβάζουν το βιβλίο του συγγραφέα-εκπαιδευτικού **Γιώργου Χατζόπουλου** και ταξιδεύουν στη Χίο τους, 200 χρόνια πριν. Με αφορμή την ιστορία της Βγερούς που την ανακαλύπτουν βήμα-βήμα, κομμάτι-κομμάτι μέσα από τα λόγια και της πράξεις της «**σκέφτονται και γράφουν**» τη δική τους εκδοχή, τη δική τους συνέχεια στην ιστορία της.

Κάπως έτσι «συναντούν» τη **Δημιουργική Γραφή** η οποία εμπλέκει το στοιχείο της πράξης του να γράψεις δημιουργικά και έχει σκοπό να δώσει πρόσβαση σε νέες προσεγγίσεις και ιδέες στον τρόπο γραφής. Μάλιστα σύμφωνα με τον **Donald Winnicott** (παιδίατρος-ψυχαναλυτής) «αποτελεί ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό που συνδέει το άτομο με τον εξωτερικό κόσμο περιλαμβάνοντας την έννοια της δημιουργικότητας, βασικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ύπαρξης, και περιλαμβάνει μια σειρά άλλων εννοιών όπως ταλέντο, καινοτομία, φαντασία, εφευρετικότητα, πρωτοτυπία, αυθεντικότητα.» (Βακάλη Π. Άννα, Η Δημιουργική Γραφή στο Νηπιαγωγείο, 2013)

«Εκείνη τη μέρα την πρώτη της Σφαγής ήμασταν όλοι μαζί στο σπίτι μας, Μεγάλη Παρασκευή ήτανε. Τα΄χαμε δει τα καράβια που περνούσανε, ολόκληρη αρμάδα, ακούγαμε και τις κανονιές να πέφτουν στη Χώρα κι έλεγε η μάνα μου στον πατέρα: Κωνσταντή να πάρουμε τα παιδιά να φύγουμε. Οι Τούρκοι εν έχουνε καλό σκοπό... Είχε αρχίσει να σουρουπώνει όταν είδαμε καπνούς κι ακούσαμε τον αγέρα να φέρνει φωνές και αλαλαγμούς ανακατεμένους με μοιρολόγια και τουφεκιές.»

Ειντάκομπ «Η σφαγή της Χίου»

Τότε καταλάβαμε πώς κάτι κακό θα γινόταν. Μας γέμισε ο φόβος. Αποφασίσαμε να φύγουμε. Καθώς τρέχαμε να σωθούμε βρέθηκα μπροστά μας Τούρκοι. Μας απειλούσαν και μας φώναζαν. Για μια στιγμή πιστέψαμε πώς θα μας σκοτώσουν. Τελικά μας πήραν σκλάβους. Μας φυλάκισαν για καιρό. Εκεί που μας πέταξαν ήταν άγρια και σκοτεινά. Φοβόμασταν και κλαίγαμε αυτό θυμάμαι μόνο. Πόσο θέλαμε να το σκάσουμε. **Ονειρευόμασταν να ζήσουμε ελεύθεροι για πάντα.**

Στέλιος Αργυράκης

Μαζέψαμε τα πράγματα μας να φύγουμε. Θα πηγαίναμε στη Σμύρνη με το καΐκι ενός θείου μου μόλις σκοτείνιαζε. Κατηφορίσαμε στο γιαλό κρυφτήκαμε και περιμέναμε. Φαίνεται όμως πώς κάποιος μας προδώσανε και την ώρα που πλησίαζε ο θείος μου στην ακτή φάνηκαν οι Τούρκοι. Κρύφτηκα να περάσει το κακό και όταν ξημέρωσε άρχισα να περπατάω για τη Χώρα. Στο δρόμο συνάντησα τον ξάδελφο μου. Εκείνος ήταν τσοπάνης και ήξερε τη Χίο πολύ καλά. Κατάλαβε πώς δεν υπάρχει σωτηρία και πήγαινε στα βουνά. Περπατούσαμε δυο μερόνυχτα, ώσπου ακούσαμε τους Τούρκους που έρχονταν κατά πάνω μας. Χωθήκαμε σ' ένα παλιό νερόμυλο κι έτσι σωθήκαμε. Πέρασαν βδομάδες που ήμασταν κρυμμένοι. Πεινούσαμε, ήμασταν φοβισμένοι παρόλα αυτά αποφασίσαμε να συνεχίσουμε. Η μόνη λύση ήταν να φύγουμε από το νησί. Δυστυχώς δεν γλίτωνε κανείς. Ο ξάδελφος μου κανόνισε μ' ένα φίλο του ψαρά να μας πάρει με τη βάρκα. Κατηφορίσαμε ξανά προς το γιαλό. Η καρδιά μου κόντευε να σπάσει από την αγωνία μέχρι να βγούμε στ' ανοιχτά. **Αυτή τη φορά ήμουν τυχερή.**

Φιλίππα Λυμπέρη

Είχαμε απελπιστεί. Νομίζαμε ότι δεν θα τα καταφέρουμε. Φοβόμασταν τόσο πολύ. Τελικά ήμασταν τυχεροί. Τρέξαμε κατά τη θάλασσα και μπήκαμε κρυφά σ' ένα καΐκι. Ώσπου να βγούμε από το λιμάνι η καρδιά μας κόντευε να σπάσει. Αφού φτάσαμε πήγαμε σ' ένα καταφύγιο που μας είπανε μαζί με άλλους Χιώτες. Μείναμε εκεί για ένα διάστημα μέχρι να δούμε τί θα κάναμε παρακάτω. Ο καιρός κυλούσε βασανιστικά αργά, σαν να' χε τελειώσει η ζωή μας. **Έπρεπε να μείνω δυνατή.**

Αγγελική Χρύση

«Δυο μέρες μας είχαν φυλακισμένες στο Κάστρο, σ' ένα μέρος θεοσκότεινο, στάβλος για ζωντανά. Αρουραίοι και ποντικοί τρέχανε ανάμεσα στα πόδια μας. Φαΐ δεν μας έδιναν. Μόνο νερό και αυτό βρώμικο. Την Τρίτη μέρα, Δευτέρα του Πάσχα ήταν, μας έβγαλαν στο φως. Μας έδεσαν και ξεκινήσαμε. Έβαλα με το νου πως μας είχαν για πούλημα.»

Μετά μας ρίξανε σ' ένα κελί όλες μαζί η μία πάνω στην άλλη. Ήταν στενό και βρώμικο. Κλαίγαμε και φωνάζαμε, να μας ακούσει κάποιος. Κάποιες στιγμές δε μιλούσαμε καθόλου. Μας είχαν χωρίς φαγητό και νερό για μέρες. Ο τοίχος του κελιού ήταν πέτρινος και παλιός. Πήρα την απόφαση να τον ρίξω. Μετά από πολλές προσπάθειες τα κατάφερα κι έτσι ένα βράδυ το σκάσαμε. Εγώ μπήκα σε μια βάρκα και έφυγα για τη Σμύρνη. **Έκλαιγα σ' όλο το ταξίδι, και για χρόνια μετά έκλαιγα.**

Μαρία Γλύκα

«Τελικά είχα δίκιο. Με ήθελαν για πούλημα. Για καλή μου τύχη ήταν ένας μεγαλέμπορος Έλληνας στη Σμύρνη. Μου έδωσε φαγητό, νερό και στέγη. Περνούσαν όμως οι μέρες κι εγώ δεν άντεχα άλλο. Αποφάσισα να πάρω το δρόμο μου. Το έσκασα και γύρισα στη Χίο. Περπατούσα μέρες ώσπου αντίκρισα τον πατέρα και την αδερφή μου. **Εκείνη τη στιγμή ένιωσα πώς υπάρχει ελπίδα.**»

Σωτήρης Χολέβας

Βάσος Γερμελής «Η σφαγή της Χίου»

«Έλα να σου δείξω εγώ η γριά και η πολλακαμένη, τον τόπο μας τον αγιασμένο, που εμαρτύρησε! Έλα να σε σεργιανίσω στα σοκάκια της Χώρας μας να κεντήσεις τους σκίνους μας, να σε πάγω στην Απλωταριά να δεις τα εμπορικά μας, στο λιμάνι να δεις τα μπρίκια μας και τις γαλιότες μας. Να σε πάγω να δεις τους λαλάδες, να προσκυνήσεις στην Αγία Μαρκέλλα, , ν' ακούσεις τα νανουρίσματα και τα μοιρολόγια, να δεις πώς μεγαλώνουμε τα μωρά και πώς αποχαιρετάμε τους αποθαμένους. Έλα να σκύψεις στο πηγάδι μας ν' ακούσεις τον αντίλαλο σου, να σμίξει με όλα τ' αποθαμένα μας και τους αχούς τους. Να σου δείξω τους πλατάνους που επότισε το αίμα μας από τί είμαστε φτιαγμένες εγώ κι εσύ.

«Τη πρώτη μέρα πήγανε στο εκκλησάκι της Αγίας Μαρκέλλας, τη δεύτερη στο Κάμπο με τα περιβόλια και τη τρίτη στην Απλωταριά να δει τα μαγαζιά του τόπου. Γυρίσανε όλο το νησί. Κάνανε ατέλειωτες βόλτες απ' άκρη σ' άκρη. Η ανιψιά της αγάπησε τη Χίο σαν να γεννήθηκε εκεί κι όχι στα ξένα. Δεν ήθελε να γυρίσει πίσω κι αποφάσισε να μείνει κοντά στην αγαπημένη της θεία που βρήκε μετά από τόσα χρόνια. Δυστυχώς η Βγερού μετά από έναν χρόνο πέθανε και από τη στεναχώρια της πέταξε και η ψυχούλα της ανιψιάς της εκεί ψηλά στο παράδεισο. Δίπλα στην αγαπημένη της θεία , να της κρατάει συντροφιά, να μην μείνουν ποτέ ξανά μόνες...»

Μιχάλης Στακιάς

-Μεγάλη ιστορία μαμά. Τελικά πήγες με τη θεία ή αρνήθηκες;

-Ναι μαμά, πήγες ή αρνήθηκες;

-Παιδιά μου φυσικά και πήγα μαζί της. Ήθελα να μάθω την ιστορία της δικής μου μαμάς.

-Μακάρι να ήμασταν κι εμείς μαζί σου να βλέπαμε όλα αυτά που ζήσανε!

Ξαφνικά χτύπησε η πόρτα, ήταν η Βγερού. Τα παιδιά έπεσαν πάνω της και την αγκάλιασαν.

-Θεία η μητέρα μας είπε όλα όσα έζησες! Ήσουν εκεί σε όλα!

Η Βγερού κοίταξε τα κορίτσια με αγάπη, δάκρυσε και είπε

«Ναι, σωστά. **Ήμουν κι εγώ εκεί.**»

Αμίνα Αλσαλέχ

Είπαν για το βιβλίο...

Ήταν μόνο ένα κορίτσι δεκαέξι χρονών και την λέγανε Βγερού(...)

Δεν ήθελε να φύγει από το τόπο της αλλά έπρεπε να μείνει ασφαλής μόνο έτσι θα μπορούσε να επιβιώσει και τα κατάφερε. Με κλάματα, λύπη, θύμο, πείσμα και θάρρος
Αμίνα Αλσαλέχ

Η Βγερού ένα νέο κορίτσι ζει τη σφαγή της Χίου το 1822. Χάνει την οικογένεια της, μένει μόνη, πιάνεται σκλάβα αλλά στο τέλος καταφέρνει να βγει νικήτρια. Ένα βιβλίο που ξυπνάει μνήμες και σε γεμίζει συναισθήματα.

Μαρία Γλύκα

(...) Υπέροχο βιβλίο που μου προκαλεί ανατριχιαστικά συναισθήματα, βαθιά λύπη και απρόσμενη χαρά αφού η Βγερού κατάφερε να σωθεί και να ζήσει τη ζωή της. Αξίζει να το διαβάσετε!

Μιχάλης Στακιάς

(...) Η Βγερού ήταν μία γενναία γυναίκα. Όταν άρχισα να διαβάζω αυτό το βιβλίο προσπάθησα μπω στη θέση της αλλά δεν ήταν καθόλου εύκολο. Έζησε τρομερά πράγματα αλλά σε πείσμα όλων τα κατάφερε.

Σωτήρης Χολέβας

...Κι όταν οι λέξεις(των παιδιών) ενωθούν

Ήμουν κι εγώ εκεί (όταν)

Ονειρευόμασταν να ζήσουμε
ελεύθεροι για πάντα (γι' αυτό)

Έπρεπε να μείνω δυνατή

Έκλαιγα σ' όλο το ταξίδι, και για χρόνια
μετά έκλαιγα(όμως)

Εκείνη τη στιγμή ένιωσα πώς υπάρχει
ελπίδα(για)

να μην μείνουν(με) ποτέ ξανά μόνες(κι)

Αυτή τη φορά ήμουν τυχερή...

Συνέντευξη με τον Γιώργο Χατζόπουλο

Η συντακτική ομάδα της εφημερίδας «Σχολικός Πύργος» συναντά διαδικτυακά μέσω WebEx τον εμπνευστή της Βγερούς. Τα παιδιά συνομιλούν με τον συγγραφέα σε μία άκρως απολαυστική συνέντευξη για την Ελλάδα του 1821 και την Ελλάδα του 2021.

Ο Γιώργος Χατζόπουλος γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε Παιδαγωγικά στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου Κοινωνιολογία στο Πάντειο και Συγκριτική Λογοτεχνία. Εργάζεται ως δάσκαλος στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Έργα του το θεατρικό "Μοργκεντάου" (2003), "Βγενού Γλυκά Φανού" (Αιώρα, 2016)) Νι Πι ο Τελευταίος Πειρατής του Αιγαίου και το νερό της ζωής(Πατάκης 2020) Μάζεψε το θάρρος σου Ανδώ (Πατάκης 2021)

Μιχάλης Στακιάς: Πώς σας ήρθε η ιδέα για το βιβλίο της Βγερούς;

Γ.Χ: Ήθελα να γράψω κάτι για να πω κάποιες αλήθειες που είχα μέσα μου. Και πάντα για να πούμε αυτές τις αλήθειες ψάχνουμε μια ιστορία. Όταν λοιπόν έτυχε να διαβάσω για τη σφαγή της Χίου, ήμουν και στη Χίο, με συγκλόνησε αυτό το γεγονός. Διάβασα αφηγήσεις ανθρώπων που σώθηκαν από τη σφαγή τις οποίες διέσωσε ένας γυμνασιάρχης ο οποίος έγραψε αυτές τις ιστορίες σε ένα βιβλίο. Διαβάζοντας λοιπόν αυτές τις διηγήσεις γοητεύτηκα πάρα πολύ και από τη γλώσσα και από τα γεγονότα που έγιναν και μετά όταν έφυγα από τη Χίο, γεννήθηκε στη φαντασία μου η Βγερού που θα μιλάει για τη σφαγή και όσα πέρασε αλλά θα μιλάει και για το σήμερα με πλάγιο τρόπο. Σημαντική ήταν η βοήθεια στην έρευνα ήταν της Στέλλας Τσιροπινάς φίλης και φιλόλογου. Κάπως έτσι ξεκίνησε η ιδέα. Τις δικές μου αλήθειες ήθελα να πω: πόσο σημαντική είναι η αξία της ζωής - κι εμείς είμαστε σήμερα τυχεροί που η αξία της ζωής δεν απειλείται. Ήθελα να δείξω πόσο τραγικός και κακός είναι ο πόλεμος και ταυτόχρονα ήθελα να μιλήσω για το πόση δύναμη παίρνουν οι άνθρωποι για να μπορέσουν τις αντιξοότητες και τα προβλήματα να τα ξεπεράσουν οι ίδιοι. Η Βγερού τα κατάφερε. Είναι ένα σύμβολο δύναμης.

Φιλίππα Λυμπέρη: Το βιβλίο σας είναι βιογραφία; Υπήρξε η Βγερού;

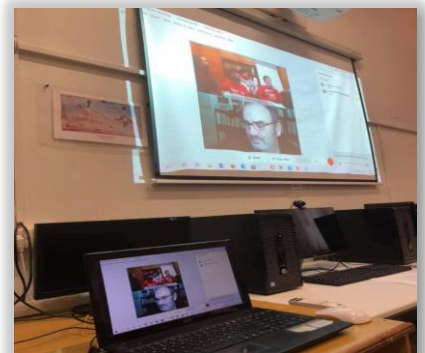
Γ.Χ Κατά κάποιο τρόπο ναι. Βέβαια η ζωή ενός ανθρώπου είναι τεράστια. Προσωπικά επέλεξα να δείξω αυτές τις πτυχές που θεωρούσα εγώ σημαντικές. Η ιστορία της ξεκινάει τις ημέρες που ήρθαν οι Τούρκοι στο νησί το 1822 όπου και ξεκινάμε να παρακολουθούμε τη ζωή της.

Σωτήρης Χολέβας: Τι σας ώθησε να γίνετε συγγραφέας;

Γ.Χ: Όταν ήμουν μικρός μου άρεσε πάρα πολύ να ακούω ιστορίες. Είχα μια γιαγιά που έλεγε συνέχεια ιστορίες που ζήσανε αλλά και παραμύθια. Η γιαγιά και ο παππούς μου ήταν πρόσφυγες, είχαν έρθει από απέναντι από την ανατολική Θράκη. Όταν έγινα έφηβος, δηλαδή 16, 17 χρονών, άρχισα να γράφω κάποια ποιήματα, κάποια διηγήματα δεν ξέρω γιατί, μου αρέσει να ακούω και να λέω ιστορίες. Για μένα είναι μια διαδικασία μαγική. Εκείνες τις ώρες που γράφω ταξιδεύω αλλού, μαζί με τους ήρωες. Μου μιλάνε και είναι τόσο έντονο αυτό που όταν πέφτω και κοιμάμαι τους βλέπω στο όνειρό μου. Στο μυαλό σιγά-σιγά γίνονται πραγματικά όντα. Ταξιδεύω μαζί τους στο χρόνο. Πώς παίζετε εσείς στο PlayStation που μπαίνετε μέσα σε μια εικονική πραγματικότητα; Κι εγώ έτσι κάνω. Και ταυτόχρονα είναι πολύ ωραίο, γιατί λέω αυτά που ήθελα να πω στα παιδιά μου. Έχω 4 παιδιά: ο μεγάλος μου γιος είναι 29 χρονών, η κόρη μου 26 και μέσα από τα βιβλία μου τους λέω αυτά που θέλω να τους πω: αυτά που σκέφτομαι, αυτά που έχω ζήσει αυτά που νιώθω για να μείνουν στις γραμμές και όταν φύγω εγώ να τα διαβάζουν. Εννοώ όταν γεράσω, σαν κληρονομιά.

Αμίνα Αλσαλέχ: Ποιο είναι το αγαπημένο σας βιβλίο, η αγαπημένη σας ιστορία;

Γ.Χ:Μ' αρέσει πολύ η ιστορία του Μόμπι Ντικ και παρά πολύ το βιβλίο του Ροβινσώνα Κρούσου. Όταν ήμουν μικρός αυτά τα δυο βιβλία αγαπούσα. Όταν ήμουν παιδί στην ηλικία σας μου άρεσε να διαβάζω βιβλία που είχαν περιπέτεια. Και τώρα που γράφω βιβλία για παιδιά, είναι κι αυτά βιβλία με περιπέτεια. Τα έχετε και στο σχολείο σας. Το ένα είναι «**Ο Νι Πι, ο τελευταίος πειρατής του Αιγαίου**» που αναφέρεται στην εποχή του 1828 και το άλλο είναι το «**Μάζεψε το θάρρος σου, Ανδώ**» που είναι κι αυτό περιπέτεια.

Μαρία Γλύκα: Συναντήσατε δυσκολίες όταν γράφατε τη «Βγερού»;

Γ.Χ: Είναι χαρά για μένα το γράψιμο. Δυσκολίες ήταν να εντοπίσω τα ιστορικά στοιχεία, τα τοπωνύμια, να είναι όλα σωστά.

Επίσης, επειδή γράφτηκε αυτό το κείμενο με σκοπό να ανέβει σε παράσταση, δεν έχει τη γλαφυρότητα που έχουν άλλους είδους κείμενα να έχει δηλαδή διάφορες εικόνες. Η Βγερού δεν έχει κάτι τέτοιο, γιατί θα έχανε μετά την αλήθεια της, ήθελα να είναι σαν μια μαρτυρία, δεν ήθελα να έχει πολλές μεταφορές, περιγραφές ήθελα να είναι κάτι που όταν το διαβάσει κάποιος να νομίζει ότι ακούει τη Βγερού. Αυτό ναι, είχε μια δυσκολία. Όταν άρχιζα να γράφω και να πλατιάζω, έπρεπε να βάλω φρένο και ν' αρχίσω να τα πετάω. Να μείνει μόνο η ουσία, και νομίζω ότι το πέτυχα.

Αγγελική Χρύση: *Είχατε πει πριν ότι αντιμετωπίσατε κάποιες δυσκολίες. Σκεφτήκατε ποτέ να τα παρατήσετε, να μην τελειώσετε τελικά το βιβλίο;*

Γ.Χ: Πολύ ωραία ερώτηση! Θα σου πω για μένα, αν ανοίξεις τον υπολογιστή μου θα βρεις μέσα 6-7 μισοτελειωμένες ιδέες. Τώρα αυτή την περίοδο έχω γράψει ένα βιβλίο που θα εκδοθεί τον Σεπτέμβριο και διαδραματίζεται το 1974 κι έχει πρωταγωνιστή ένα αγόρι στη δική σας ηλικία σ' ένα χωριό όπου συμβαίνουν διάφορα. Επειδή ήθελα να μιλήσω για εκείνη την εποχή. Τώρα γράφω το δεύτερο βιβλίο, γιατί θα είναι τριλογία, δηλαδή τρία βιβλία που ολοκληρώνουν μια ιστορία, και επειδή κάπου έχω κολλήσει, έχω σταματήσει. Όταν όμως πάω να περπατήσω ή να τρέξω ή όταν πέφτω να κοιμηθώ, το μυαλό μου συνέχεια δουλεύει εκείνη την πλοκή, το σημείο που έχω κολλήσει και κάποια στιγμή θα βρω τη λύση, αρκεί να ξέρει ο συγγραφέας τι θέλει να πει. Αν δεν έχει ξεκαθαρίσει τι θέλει να πει, μπορεί να αφήσει μισοτελειωμένη την ιστορία. Άμα όμως έχεις μια αλήθεια μέσα σου, και θέλεις να την πεις, να τη μοιραστείς, όταν έχεις μια αλήθεια μέσα σου που σε καίει και θες να την πεις, σίγουρα θα το ολοκληρώσεις.

Ισίδωρος Μάλλιος: *Ποια είναι τα δικά σας συναισθήματα για την επανάσταση του 1821;*

Γ.Χ: Μ' αρέσει πάρα πολύ η εποχή της Επανάστασης. Έχω γράψει δυο βιβλία γι' αυτήν την εποχή: εκτός από τη «Βγερού» που διαδραματίζεται το 1822, και τον «Νι Πι» το 1828. Ξέρετε πόσα χρόνια έχουν περάσει από την επανάσταση;

Ισίδωρος Μάλλιος: *200 χρόνια.*

Γ.Χ: Κάθε 30-35 χρόνια έχουμε μια καινούρια γενιά. Αν πάμε πίσω λοιπόν 30 χρόνια είναι η γενιά του πατέρα σου, άλλα 30 χρόνια πίσω είναι η γενιά του παππού κι αν το διαιρέσουμε με το 30 είναι περίπου 8 γενιές. Δηλαδή, είσαι εσύ, ο μπαμπάς, ο παππούς, ο προπάππους, κι αν πάμε άλλες 4 γενιές πίσω φτάνουμε στην επανάσταση.

Δεν είναι πολύ μακριά. Και πιστεύω ότι όσα έγιναν τότε, μας επηρεάζουν ακόμα και σήμερα. Άσχετα που δεν το καταλαβαίνουμε. Είναι μέσα μας και μας επηρεάζουν στο ποιο είμαστε σαν άνθρωποι γι' αυτό πρέπει να μελετάμε την ιστορία για να κατανοήσουμε τι ακριβώς συνέβη, γιατί διεκδίκησαν να γίνουμε ανεξάρτητη χώρα, πόσοι θυσιάστηκαν, γιατί δεν μπορέσαμε να γίνουμε πραγματικά ανεξάρτητοι κι από τότε μέχρι σήμερα παίρνουμε δάνεια, να μάθουμε γιατί έγιναν εμφύλιοι, μετά την επανάσταση είχαμε εμφύλιο, μετά ξαναείχαμε εμφύλιο τ' 45... όλα αυτά παιδιά είναι πολύ σημαντική περίοδος και καλώς κάνουμε που την μελετάμε. Πρέπει να ξέρουμε την ιστορία μας, και ειδικά εσείς οι Χιώτες πρέπει να την ξέρετε την ιστορία της σφαγής, να την καταλάβετε γιατί αν το καλοσκεφτείς, εσύ που λες πως είσαι Χιώτης, με κάποιο τρόπο οι πρόγονοί σου σώθηκαν από τη σφαγή. Μπορεί να μπήκαν σε μια βάρκα και να φύγανε, μπορεί να κρύφτηκαν. Είναι ωραίο να ξέρεις την ιστορία σου, γιατί έτσι εκτιμάς περισσότερο αυτά που έχεις τώρα. Τον τόπο σου.

Στέλιος Αργυράκης: *Τι αγαπάτε περισσότερο στη λογοτεχνία;*

Γ.Χ: Νομίζω ότι είμαστε αυτοί που είμαστε ως άνθρωποι, επειδή έχουμε κληρονομήσει ιστορίες. Όλα τα πράγματα που μας κάνουν ανθρώπους, είναι ιστορίες. Όχι ιστορίες από το βιβλίο της Ιστορίας με Ι κεφαλαίο, Βυζαντινή ή Αρχαία, είναι και αυτό, αλλά είναι ιστορίες που ακούς από τη μαμά σου για κάτι που έχει δει στη ζωή της κι αμέσως σου μένει ένα συμπέρασμα, σου μένει μια ιδέα και σιγά σιγά μέσα από αυτές τις ιστορίες που ακούμε, πλάθουμε τον χαρακτήρα μας και όσον αφορά στην κοινωνία φτιάχνουμε τον πολιτισμό μας. Αυτή είναι η γοητεία που βρίσκω στη λογοτεχνία γιατί μέσα από τις ιστορίες γινόμαστε άνθρωποι. Ας πούμε οι πρωτόγονοι-φαντάσου πόσο αρχαία είναι αυτή η ανάγκη-ήθελαν να πουν ιστορίες στις επόμενες γενιές και ζωγράφιζαν στους τοίχους. Εγώ κάθε βράδυ πριν κοιμηθώ παίρνω ένα βιβλίο, κι ό,τι προβλήματα κι αν έχω κατά τη διάρκεια της ημέρας, ότι κι αν με έχει παιδέψει, το βιβλίο με ταξιδεύει κάπου άλλου και όλα φεύγουν από το μυαλό μου.

Παιδιά: Η καραντίνα που βιώνουμε βοηθάει στην έμπνευση και στη δημιουργία;

Γ.Χ: Στην έμπνευση, όχι, δε νομίζω για μένα τουλάχιστον, αλλά σίγουρα με βοήθησε η προηγούμενη καραντίνα που είχα πολύ χρόνο να γράφω. Επίσης το γεγονός ότι δεν μπορούμε να πάμε σε μαγαζιά, μας επιτρέπει να βγούμε έξω και να κάνουμε πολλές βόλτες στη φύση, αυτό ναι με βοήθησε.

Παιδιά: Κλείνοντας έχετε να μας δώσετε μια συμβουλή;

Γ.Χ: Να μη φοβάστε παιδιά να λέτε την αλήθεια σας.

Παιδιά: Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ!

Γ.Χ: Κι εγώ ευχαριστώ! Εύχομαι σύντομα να τα πούμε από κοντά.

Τα Ιδανικά και οι Αξίες της Επανάστασης μέσα από τα μάτια των παιδιών.

Γράφει: Συντακτική Ομάδα Σ.Π.

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 που έγινε για την ελευθερία της πατρίδας είναι ένα σπουδαίο γεγονός που σφράγισε τη νεότερη ιστορία και οδήγησε στη δημιουργία του ανεξάρτητου, ελληνικού, εθνικού κράτους. Μία επανάσταση που με τις αξίες και τα ιδανικά της ακτινοβολεί πέρα από τα γεωγραφικά της όρια, συγκινεί όλο τον πλανήτη και αποτελεί πηγή έμπνευσης που πλημμυρίζει τις ψυχές όχι μόνο των Ελλήνων αλλά και των ξένων λαών. Μία επανάσταση που αποτέλεσε την απαρχή του αγώνα για την κατάκτηση των αξιών της Ελευθερίας, της Δημοκρατίας, της Δικαιοσύνης, της Ανεξαρτησίας, της Ισότητας, της Ειρήνης, του Σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· αρετές που ιστορικά είχαν τις ρίζες τους στην αρχαία Ελλάδα και αργότερα αποτέλεσαν τα θεμέλια της ιστορίας άλλων δημοκρατικών εθνών. Μηνύματα διαχρονικά, πανανθρώπινα, απαλλαγμένα από κάθε μορφή εγωπάθειας, προσωπικής σκοπιμότητας διαφθοράς και διχόνοιας που αποτελούν φωτεινό φάρο αξιών απέναντι στις Σειρήνες και τις προκλήσεις των καιρών. Οι «δημοσιογράφοι» της εφημερίδας «**Σχολικός Πύργος**» αφήνουν τη φαντασία τους να κινήσει τον μαρκαδόρο πάνω στο χαρτί ορμώμενοι από τον αυθορμητισμό και την αθωότητα των δώδεκα χρόνων τους. «Προστατευμένοι» ευτυχώς, ακόμα από την παιδική τους ηλικία δίνουν τους δικούς τους ορισμούς σε αξίες και ιδανικά. Ζωγραφίζουν και δηλώνουν αυτό που πιστεύουν με λόγια απλά, δίχως να διστάζουν ή να φοβούνται μην τυχόν και δεν τα' πουν όπως «πρέπει».

Κλείνοντας οφείλουμε να παραθέσουμε την άποψη του μαθητή Στέλιου Αργυράκη που στην ερώτηση

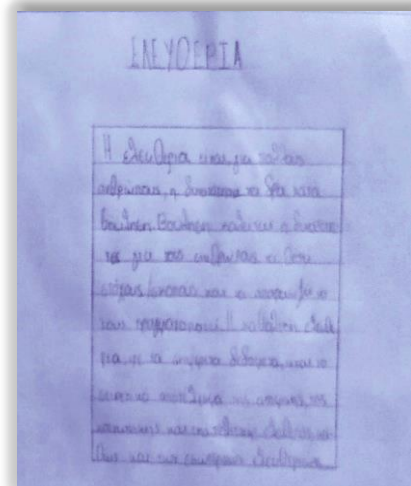
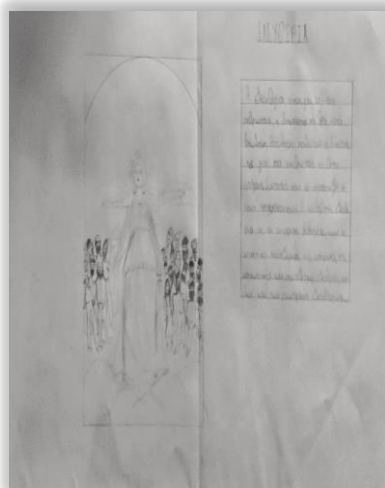
«Ποιο πιστεύετε ότι είναι το πιο σημαντικό δικαίωμα στη ζωή ενός ανθρώπου;»

Απάντησε με αφοπλιστική ειλικρίνεια «Η αγάπη».

Αμίνα Αλσαλέχ: Η Ελευθερία είναι για πολλούς ανθρώπους η δυνατότητα να δρουν κατά βούληση. Βούληση καλείται η δυνατότητα οι άνθρωποι να θέτουν στόχους/σκοπούς και να αποφασίζουν οι ίδιοι αν και πώς θα τους πραγματοποιήσουν.

Η καθολική ελευθερία με τα σημερινά δεδομένα είναι το συνολικό αποτέλεσμα της ατομικής, κοινωνικής και πολιτικής ελευθερίας καθώς και των εσωτερικών ελευθεριών.

Αμίνα Αλσαλέχ

Σωτήρης Χολέβας: Ελευθερία για μένα είναι όταν ο άνθρωπος δεν φοβάται να βγει από το σπίτι του, να κυκλοφορήσει όπου θέλει, να πει τη γνώμη του, να κάνει αυτό που αισθάνεται.

Ισίδωρος Μάλλιος: Ελευθερία για μένα είναι η χαρά του να ζούμε όλοι μεταξύ μας αρμονικά χωρίς σκοτωμούς και πολέμους.

Στέλιος Αργυράκης: Η Δικαιοσύνη είναι το δικαίωμα στην Αλήθεια.

Μαρία Γλύκα: Δικαιοσύνη για μένα είναι η εφαρμογή των νόμων χωρίς κοινωνικές διακρίσεις.

Μιχάλης Στακιάς: Η Δικαιοσύνη είναι η αντιστροφή της αδικίας.

Στέλιος Αργυράκης: Για μένα η Ισότητα μεταξύ των ανθρώπων σχετίζεται με την Ανεξαρτησία της προσωπικότητας. Μακριά από κάθε ρατσισμό, ο κάθε άνθρωπος έχει την εθνικότητα του, την ηλικία του, τον σωματότυπο του, τον δικό του χαρακτήρα, τον δικό του τρόπο σκέψης, κάθε ένας είναι ξεχωριστός.

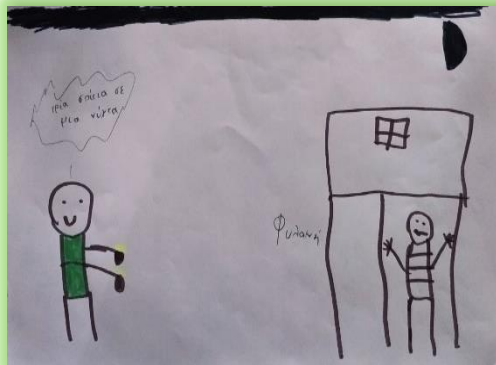
Στέλιος Αργυράκης

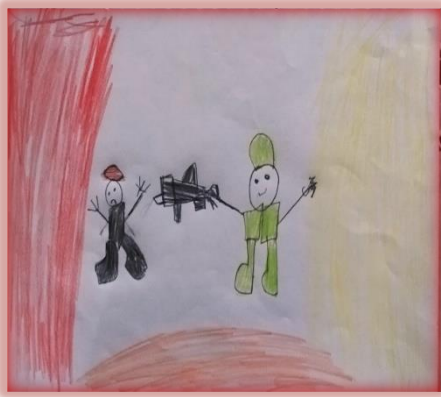

Μιχάλης Στακιάς

Σωτήρης Χολέβας

Πόλεμος & Ειρήνη

Αγγελική Χρύση:

Επανάσταση είναι ο τρόπος που έχουν οι άνθρωποι να διεκδικούν την Ανεξαρτησία και την αυτοδιάθεση τους. Ο τρόπος να ξεφύγουν από την καταπίεση κάθε μορφής ζητώντας Ελευθερία.

Ισίδωρος Μάλλιος

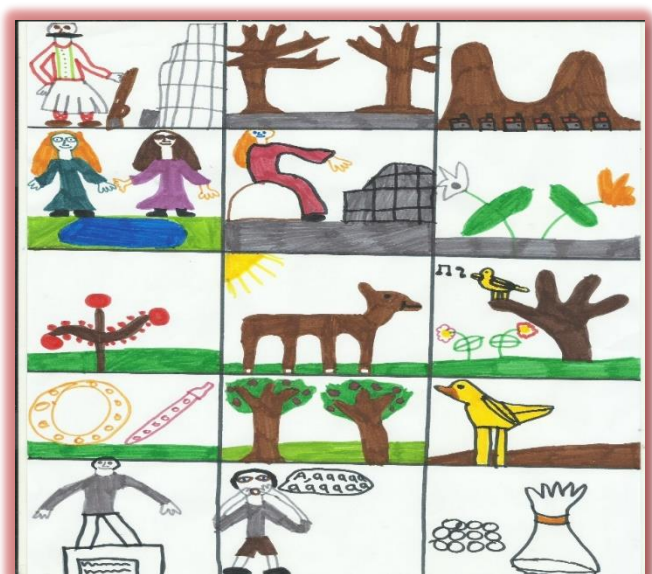
Γράφει: Συντακτική Ομάδα Σ.Π.

Με αφορμή την σφαγή της Χίου στις 30 Μαρτίου 1822 ο **Βίκτωρ Ουγκώ** ο πλέον σημαντικός εκπρόσωπος του γαλλικού ρομαντισμού λογοτέχνης, ποιητής και μεγάλος φιλέλληνας εμπνέεται το ποίημα «**L' Enfant**» (Το Παιδί, 1828) το οποίο μετέφρασε ο **Κωστής Παλαμάς** το 1885.

(Ευάγγελος Παντέας, Μεγάλη Σχολική Ανθολογία, 1958) Με το ποίημα "**Το Ελληνόπουλο**" ο Βίκτωρ Ουγκώ δίνει στο γεγονός διεθνή διάσταση. Συγκινείται με τα δεινά της Ελλάδας, αντιδρά στο κακό, συντάσσεται στο πλευρό της υπαγορεύοντας στην Ευρώπη ποια είναι η Ελλάδα, είναι το «Παιδί» που βιώνει τη συμφορά. Μέσα από το ποίημα που αποτελεί το «όπλο» του τονίζει το συμβολικό ρόλο του παιδιού. Τίποτα δεν είναι τυχαίο στο ποίημα και όλα λειτουργούν με τέτοιο τρόπο για να τονίσουν το μέγεθος της συμφοράς μιας χώρας με μεγάλο πολιτισμό και τη μετάβαση από την αθωότητα στη βία. «**Βόλια, μπαρούτι θέλω. Να!**»

Εικονογράφηση: Μαρία Γλύκα

Εικονογράφηση: Αγγελική Χρύση

Τούρκοι διαβήκαν.
Χαλασμός, θάνατος πέρα ως πέρα.

Η Χίο, τ' όμορφο νησί,
μαύρη απομένει ξέρα,
με τα κρασιά, με τα δεντρά
τ' αρχοντονήσι, που βουνά
και σπίτια και λαγκάδια
και στο χορό τις λυγρές
καμιά φορά τα βράδια
καθρέφτιζε μεσ' τα νερά.

Ερμιά παντού. Μα κοίταξε κι
απάνου εκεί στο βράχο,
στου κάστρου τα
χαλάσματα κάποιο παιδί
μονάχο
κάθεται, σκύβει θλιβερά
το κεφαλάκι στήριγμα και
σκέπη του απομένει
μόνο μιαν άσπρη αγράμπελη
σαν αυτό ξεχασμένη
μεσ' την αφάνταστη φθορά.

Φτωχό παιδί, που κάθεσαι
ξυπόλυτο στις ράχες
για να μην κλαις λυπητερά,
τ' ήθελες τάχα να 'χες
για να τα ιδώ τα θαλασσά
ματάκια σου ν'
αστράψουνε, να
ξαστερώσουν πάλι
και να σηκώσεις χαρωπά
σαν πρώτα το κεφάλι
με τα μαλλάκια τα χρυσά;

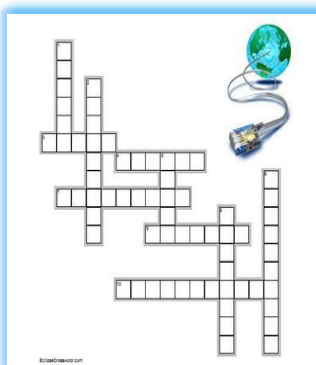
Τι θέλεις άτυχο παιδί, τι θέλεις
να σου δώσω
για να τα πλέξης ξέγνοιαστα,
για να τα καμαρώσω
ριχτά στους ώμους σου πλατιά
μαλλάκια που του ψαλιδιού
δεν τάχει αγγίζει η κόψη
και σκόρπια στη δροσάτη σου
τριγύρω γέρνουν όψη
και σαν την κλαίουσα την
ιτιά;

Σαν τι μπορούσε να σου
διώξει τάχα το μαράζι;
Μήπως το κρίνο απ' το Ιράν,
που του ματιού σου μοιάζει;
Μην ο καρπός απ' το δεντρί
που μεσ' στη μουσουλμανική
παράδεισο φυτρώνει,
κ' έν' άλογο χρόνια εκατό κι
αν πιλαλάει, Δεν σώνει
μεσ' απ' τον ίσκιο του να
βγει;

«Βόλια, μπαρούτι θέλω. Να!»

Μη το πουλί που κελαηδάει
στο δάσος νύκτα μέρα
και με τη γλύκα του
περνάει και ντέφι και
φλογέρα;
Τι θες κι απ' όλα τα αγαθά
τούτα; Πες. Τα' άνθος, τον
καρπό; Θες το πουλί;
-Διαβάτη,
μου κράζει το Ελληνόπουλο
με το γαλάζιο μάτι:

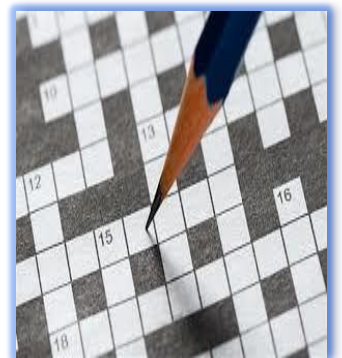
Ιστορία: Το Πιο Μεγάλο Παιχνίδι!

Έλα να παίξουμε θα σου χαρίσω τη βασίλισσα μου...

Μανώλης Αναγνωστάκης
<https://freak.gr/?p=9392>

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΤΟΥ 1821 ΣΕ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΝΑ ΤΟ ΛΥΣΕΙΣ!

<https://crosswordlabs.com/embed/1821-506>

Από συντακτική ομάδα Σ.Π

Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ -ΦΤΙΑΞΕ ΚΙ ΕΣΥ ΤΟ ΔΙΚΟ ΣΟΥ ΠΟΙΗΜΑ.

Με αφορμή τη λέξη «Επανάσταση» τα παιδιά έγραψαν σκόρπιες λέξεις που έρχονταν στο μυαλό. Στη συνέχεια πήραν κάθε γράμμα της Επανάστασης με τη σειρά κι ο καθένας έλεγε μια λέξη από αυτές που είχε γράψει. Κάπως έτσι οι λέξεις ενώθηκαν κι ιδού το αποτέλεσμα. *Κλείσε λοιπόν κι εσύ τα μάτια κι άφησε τις λέξεις να μπλεχτούν...*

Ελευθερία Ευρώπη Ελλάδα Ειρήνη Ελπίδα
Άρχοντες Πλοία Νόμος Σωτηρία Ήλιος Στρατός
Πόνος Σκοτωμός Σφαγή Απέναντι Πατρίδα
Περιστέρι Σπαθιά Πίστη Εμπιστοσύνη Εχεμύθεια
Αγώνας Πόλεμος Αναζήτηση Προσευχή Άλογα
Άσπρο Πατριάρχης Νεκροί Παιδιά Αντίσταση
Σκέψεις Σουλιώτες Νικητές Παιδομάζωμα
Τσακισμένος Ναυμαχία Αγωνιστής Σημαία Τρόμος
Σκλάβοι Αιχμάλωτοι Σπαραγμός Εξορία Ελιά Ναός
Ήττα Εκκλησία Πέτρα Νερό Άρχοντες Νανάγιο
Πανικός Πουλί Πτώμα Ναύτες Ανίκητοι Άγχος
Αγάπη Ηλιοβασίλεμα Ανάγκη Αίμα, Ταλαιπωρία,
Άγονος...

Ελπίδα (γεμάτη) στρατό (φορτωμένη) αιχμαλωσία
(και)αντίσταση.

Παιδιά απέναντι (σε) άρχοντες (και) ηγεμόνες
σφαγές (και) πολέμους.

Αγωνιστές (και) Πατριάρχες (με) άλογα (και)
νίκες, άσπρα περιστέρια.

Ναυμαχίες (μόνο) νεκρούς, νανάγια οι νόμοι,
τσακισμένα πλοία.

Ανίκητο παιδομάζωμα, σκλάβοι (με) πίστη (και)
σπαθί.

Σημαία πατρίδας (οι) στρατιώτες (κι) (οι)
σκοτωμοί.

Τρόμος ανάγκης, πανικός, σκέψεις, νερό (με)αίμα,
(κανένας) νόμος, ταλαιπωρία (μόνο) άγωνα εξορία.

Αγάπη (και) πόνος (και) εμπιστοσύνη.

Σωτηρία (χωρίς) Εκκλησία (για) (μια) προσευχή,
σπαραγμός αναζητώντας Ειρήνη (κι)Ελευθερία.

Ήττα ποτέ. (Μια) Ελλάδα (από) ελιές (και) πέτρα
(με) ήλιο (και) ηλιοβασίλεμα.

ΩΡΑ ΓΙΑ ΚΟΥΖΙ! Ο ΧΡΟΝΟΣ ΑΡΧΙΖΕΙ ΑΠΟ ΤΩΡΑ!

Μπες στη διεύθυνση βάλε κωδικό 1367 0514 και παίξε!

ΤΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ! ΑΝΑΚΑΛΥΨΕ ΠΟΥ ΚΡΥΦΤΗΚΑΝ ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ!

Μαρία Γλόκα-Φιλίππα Λυμπέρη

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΕΙΡΗΝΗ

Ε	Λ	Ε	Υ	Θ	Ε	Ρ	Ι	Α	Λ	Ο	Σ	Π	Κ	Α
Ε	Ι	Ρ	Η	Ν	Η	Θ	Π	Υ	Ο	Μ	Δ	Ε	Ζ	Δ
Λ	Φ	Η	Τ	Η	Τ	Κ	Α	Ν	Σ	Υ	Δ	Π	Δ	Ζ
Σ	Κ	Α	Ο	Η	Κ	Ε	Λ	Π	Ι	Δ	Α	Α	Μ	Σ
Α	Η	Γ	Θ	Π	Α	Λ	Ο	Κ	Π	Ν	Ψ	Ν	Θ	Μ
Ν	Δ	Ω	Ω	Φ	Ν	Λ	Ι	Μ	Ξ	Μ	Δ	Τ	Ι	Ι
Δ	Ζ	Δ	Μ	Γ	Α	Α	Θ	Ν	Η	Ρ	Ω	Ι	Ο	Α
Ρ	Η	Χ	Α	Ψ	Ρ	Δ	Υ	Ε	Β	Υ	Φ	Σ	Ξ	Ο
Ο	Ι	Ψ	Ν	Β	Η	Α	Φ	Τ	Ω	Ν	Θ	Τ	Ι	Υ
Υ	Χ	Ι	Ο	Σ	Σ	Ρ	Τ	Ψ	Π	Γ	Χ	Α	Ρ	Λ
Τ	Π	Μ	Ι	Κ	Κ	Ε	Τ	Χ	Χ	Ω	Τ	Σ	Θ	Η
Σ	Κ	Κ	Ο	Λ	Ο	Κ	Ο	Τ	Ρ	Ε	Ν	Η	Σ	Σ
Ο	Β	Κ	Α	Π	Γ	Δ	Ι	Σ	Τ	Ρ	Ι	Α	Σ	Ε
Σ	Ξ	Ι	Τ	Φ	Δ	Η	Ξ	Ν	Π	Λ	Ι	Θ	Υ	Τ
	Ι	Κ	Α	Ι	Ο	Σ	Υ	Ν	Η	Σ	Η	Γ	Δ	Σ

ΟΘΩΜΑΝΟΙ ΚΑΝΑΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑ ΕΛΠΙΔΑ
 ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΜΙΑΟΥΛΗΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ ΧΙΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ
 ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Κάτι σαν επίλογος...

Ελλάδα 1821

Ελλάδα 2021

«Ένα πράμα μόνον με παρακίνησε κι εμένα να γράψω ότι τούτην την πατρίδα την έχομεν όλοι μαζί, και σοφοί κι αμαθείς και πλούσιοι και φτωχοί και πολιτικοί και στρατιωτικοί και οι πλέον μικρότεροι άνθρωποι· όσοι αγωνιστήκαμεν, αναλόγως ο καθείς, έχομεν να ζήσομεν εδώ. Το λοιπόν δουλέψαμεν όλοι μαζί, να την φυλάμεν κι όλοι μαζί και να μην λέγει ούτε ο δυνατός «εγώ» ούτε ο αδύνατος. Ξέρετε πότε να λέγει ο καθείς «εγώ»; Όταν αγωνιστεί μόνος του και φκιάσει ή χαλάσει, να λέγει «εγώ»· όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φκιάνουν, τότε να λένε «εμείς». Είμαστε εις το «εμείς» κι όχι εις το «εγώ». Και εις το εξής να μάθομεν γνώση, αν θέλομεν να φκιάσομεν χωριόν, να ζήσομεν όλοι μαζί.»

Ιωάννης Μακρυγιάννης

Ευχαριστούμε!

Η Συντακτική Ομάδα της Εφημερίδας «Σχολικός Πύργος»

Δημοτικό Σχολείο Νενήτων Χίου